

LECTIO XVI: Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Nostri, postquam pila in hostes miserunt, gladiis rem gerunt. Repente post tergum equitatus cernitur; cohortes appropinquant; hostes terga vertunt ac fugiunt; eis equites occurrunt. Fit magna caedes. Sedulius, dux et princeps Lemovicum, occiditur; dux Arvernorum vivus in fugā comprehenditur; signa militaria LXXIII (septuaginta quattuor) ad Caesarem referuntur; magnus numerus hostium capitur atque interficitur; reliqui ex fugā in civitates discedunt. Postero die ad Caesarem legati mittuntur. Caesar iubet arma tradi ac principes produci. Ipse pro castris consedit; eo duces producuntur. Vercingetorix deditur, arma proiciuntur.

Οι δικοί μας, αφού έριξαν τα ακόντια στους εχθρούς, μάχονται με τα ξίφη. Ξαφνικά στα νώτα (τους) διακρίνεται το ιππικό· οι κοόρτες πλησιάζουν· οι εχθροί στρέφουν τα νώτα (τους) και τρέπονται σε φυγή· τους επιτίθενται οι ιππείς. Γίνεται μεγάλη σφαγή. Ο Σεδούλιος, ο στρατηγός και ηγεμόνας των Λεμοβίκων, σκοτώνεται· ο στρατηγός των Αρβέρνων συλλαμβάνεται ζωντανός κατά τη διάρκεια της φυγής· 74 (εβδομήντα τέσσερις) στρατιωτικές σημαίες (ή λάβαρα) παραδίδονται στον Καίσαρα· μεγάλος αριθμός εχθρών συλλαμβάνεται και φονεύεται· οι υπόλοιποι μετά τη φυγή (δια)σκορπίζονται στις χώρες τους. Την επόμενη μέρα στέλνονται πρεσβευτές στον Καίσαρα. Ο Καίσαρας διατάζει να παραδοθούν τα όπλα και οι ηγεμόνες να οδηγηθούν μπροστά του. Ο ίδιος πήρε θέση μπροστά στο στρατόπεδο· εκεί οδηγούνται οι στρατηγοί. Ο Βερκιγγετόριγας παραδίνεται, τα όπλα κατατίθενται.

substantiva

declinatio prima

fuga -ae (f): φυγή

declinatio quarta

equitatus -us (m): ιππικό

declinatio quinta

dies, diei (m): ημέρα (θηλυκό είναι όταν σημαίνει χρόνο ή προθεσμία)

res, rei (f): πράγμα

declinatio secunda

Arverni -orum (m): Αρβέρνοι (χωρίς ενικό)

gladius -ii/-i (m): ξίφος

legatus -i (m): πρεσβευτής, απεσταλμένος

numerus -i: αριθμός

Sedulius -ii/ -i (m): Σεδούλιος (κύριο όνομα, χωρίς πληθυντικό)

arma -orum (n): όπλα (plurale tantum)

castra -orum (n): στρατόπεδο (ετερόσημο, στον ενικό castrum -i = φρούριο).

pilum -i (n): άκόντιο

signum -i (n): σημαία

tergum- i (n): πλάτη, νώτα

declinatio tertia

Caesar, Caesaris (m): Καίσαρας(κύριο όνομα, χωρίς πληθυντικό)

dux, ducis (m): στρατηγός, ηγεμόνας, αρχηγός

eques, equitis (m): ιππέας

hostis -is (m): εχθρός (γεν. πληθ. hostium, αιτ. πληθ. hostes & hostis)

Lemovices, Lemovicum (m): Λεμόβικες (χωρίς ενικό)

princeps, principis (m): ηγεμόνας

Vercingetorix, Vercingetorigis (m): Βερκιγγετόριγας (κύριο όνομα, χωρίς πληθυντικό)

caedes -is (f): σφαγή (γεν. πληθ. caedium, αιτ. πληθ. caedes & caedis)

cohors, cohortis (f): κούρτη

civitas, civitatis (f): πολιτεία (γεν. πληθ. civitatum & civitatum, αιτ. πληθ. σε -es & -is.)

verba

*cario, cepi, captum, -ēre: πιάνω, συλλαμβάνω

*interficio, interfeci, interfectum, -ēre: σκοτώνω, φονεύω (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστώτα: interfice)

discedo, discessi, discessum, -ēre: αποχωρώ, σκορπίζομαι

mitto, misi, missum, mittere: στέλνω

trado, tradidi, traditum, -ēre: παραδίδω

produco, produxi, productum, -ēre: οδηγώ (μπροστά) (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστώτα: produco)

consido, consedi, consessum, -ēre: κάθομαι = «καθίζω τον εαυτό μου», παίρνω θέση

dedo, dedidi, deditum, -ēre: παραδίδω

*proicio, proieci, proiectum, -ēre: καταθέτω.

anomala

refero, re(t)tuli, relatum, referre: παραδίδω (β' ενικ. προστ. ενεστ. refer)

fio, factus sum, fieri: γίνομαι

coniugatio prima

appropinquo, -avi, -atum, -āre: πλησιάζω

coniugatio secunda

iubeo, iussi, iussum, -ēre: διατάζω

coniugatio tertia

mitto, misi, missum, -ēre: στέλνω, (εδώ) = ρίχνω

gero, gessi, gestum, -ēre: κάνω, διεξάγω. Εδώ η φράση rem gero = μάχομαι

cerno, crevi, cretum, -ēre: διακρίνω (μτχ. παρακ, conspectus, -a, -um)

verto, verti, versum, -ēre: στρέφω

*fugio, fugi, fugitum, -ēre: φεύγω

occurro, occurri & occucurri, occursum, -ēre: + δοτ. επιτίθεμαι

occido, occidi, occisum, -ēre: σκοτώνω

compre(he)ndo, comprehendi, comprehensum, -ēre: συλλαμβάνω

adiectiva (gradus)

magnus, -a, -um - maior, maius - maximus, -a, -um

vivus, -a, -um - vivissimus, -a, -um

posterus, -a, -um - posterior, -ior, -ius - postremus, -a, -um & postumus, -a, -um

militaris, -is, -e - militarior, -ior, -ius (με τη σημασία του αυστηρότερου στα στρατιωτικά πράγματα) -----

pronomina

noster, nostra, nostrum (κτητική)

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)

ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)

ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τα προσηγορικά ουσιαστικά της α', δ' και ε' κλίσης στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο α' πληθ. της οριστικής μέλλοντα, στη φωνή που δίδονται: miserunt, appropinquaverunt, consedit, occiditur, referuntur, mittuntur, fit.
3. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική. Στη θέση του ποιητικού αιτίου να εννοήσετε το *a Romanis* ή το *ab hostibus*, με βάση το νόημα του κειμένου: α) *Signa militaria ad Caesarem referuntur.* β) *Magnus numerus hostium capitur atque interficitur.* γ) *Arma proiciuntur.*

LECTIO XVII: ΦΟΒΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟ

Magnus timor exercitum occupāvit ex vocibus Gallōrum ac mercatōrum, qui Germānos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtūte esse praedicābant. Alius aliā de causā discedere cupiēbat. Nonnulli pudōre adducti remanēbant. Hi neque vultum fingere neque lacrimas tenēre poterant; abditī in tabernaculis aut suum fatum querebantur aut cum familiaribus suis commūne periculum miserabantur. Totis castris testamenta obsignabantur. Horum vocibus ac timōre paulātīm etiam ii, qui rei militaris perītī habebantur, perturbabantur.

Μεγάλος φόβος έπιασε (ή κατέλαβε) το στράτευμα από τις διαδόσεις των Γαλατών και των εμπόρων, οι οποίοι διακήρυτταν (ή διαλαλούσαν) ότι οι Γερμανοί ήταν φοβερής σωματικής διάπλασης και απίστευτης ανδρείας (ή είχαν φοβερή σωματική διάπλαση και απίστευτη ανδρεία). Άλλοι (από τους Ρωμαίους) ήθελαν να φύγουν προβάλλοντας ο καθένας και μια δικαιολογία). Μερικοί παρασυρμένοι (ή σπρωγμένοι) από ντροπή (παρ)έμεναν. Αυτοί δεν μπορούσαν ούτε να προσποιηθούν ούτε να (συγ)κρατήσουν τα δάκρυά τους· κρυμμένοι στις σκηνές (τους) είτε παραπονούνταν για τη μοίρα τους (ή έκλαιγαν τη μοίρα τους) είτε θρηνούσαν για τον κοινό κίνδυνο μαζί με τους φίλους τους. Σε όλο το στρατόπεδο υπογράφονταν και σφραγίζονταν (ή υπέγραφαν και σφράγιζαν) διαθήκες (ή έγγραφαν τις διαθήκες τους). Από τις διαδόσεις τους και τον φόβο τους ταράζονταν σιγά-σιγά ακόμη και αυτοί που θεωρούνταν έμπειροι στα στρατιωτικά πράγματα (ζητήματα).

substantiva

declinatio prima

causa -ae (f): αιτία
lacrima -ae (f): δάκρυ

declinatio quarta

exercitus -us (m): στρατός (δοτ. εν.
exercitui & exercitu
vultus -us (m): πρόσωπο

declinatio quinta

res, rei (f): πράγμα

declinatio secunda

Galli -orum (m): Γαλάτες (χωρίς ενικό)
Germani -orum (m): Γερμανοί (χωρίς ενικό)
fatum -i (n): μοίρα
tabernaculum -i (n): σκηνή
periculum -i (n): κίνδυνος.
castra -orum (n): στρατόπεδο. (στον ενικό castrum -i
/ castellum -i = φρούριο, οχυρό (ετερόσημο)
testamentum -i (n): διαθήκη

declinatio tertia

timor, timoris (m): φόβος
vox, vocis (f): φωνή, εδώ: διάδοση
mercator -oris (m): έμπορος
magnitudo, magnitudinis (f): μέγεθος
corpus, corporis (n): σώμα
virtus, virtutis (f): αρετή, ανδρεία
pudor -oris (m): ντροπή(χωρίς πληθυντικό)
familialis -is (m): ο φίλος, ο γνωστός (ουσιαστικοποιημένο επίθετο:
familialis, -is, -e, . αφ. εν.: familiari & familiare, γεν. πληθ.: familiarium)
timor -ris(m): φόβος

verba

coniugatio prima

occupo, -avi, -atum, -āre: καταλαμβάνω
praedico, -avi, -atum, -āre: διακηρύττω, διαλαλώ
miseror, -atus sum, -rāri: λυπάμαι· εδώ: θρηνώ (αποθ.)
obsigno, -avi, -atum, -āre: υπογράφω και σφραγίζω
perturbo, -avi, -atum, -āre: ταράζω

anomala

sum, fui, -, esse: είμαι, υπάρχω
possum, potui, -, posse: μπορώ

coniugatio secunda

remaneo, remansi, -, -ēre: παραμένω
(χωρίς παθητική μετοχή. Μπορούμε
να χρησιμοποιήσουμε τη μετοχή
mansus, -a, -um του maneo, χωρίς να
έχει την ίδια ακριβώς σημασία.)
teneo, tenui, tentum, -ēre: κρατώ
habeo, habui, habitum, -ēre: έχω (στην
παθ. φωνή: θεωρούμαι)

coniugatio tertia

*cupio, cupi(v)i, cupitum, -ēre: επιθυμώ
discedo, discessi, discessum, -ēre: αποχωρώ
adduco, adduxi, adductum, -ēre: παρασύρω, επηρεάζω
fingo, finxi, fictum, -ēre: πλάθω
η φράση *vultum fingere*: προσποιούμαι
abdo, abdidī, abditum, -ēre: κρύβω
queror, questus sum, questum, queri: παραπονιέμαι (αποθ.)

adiectiva (gradus)

magnus, -a, -um - maior, maior, maius - maximus, -a, -um
peritus, -a, -um - peritior, -ior, -ius, peritissimus, -a, -um
ingens, ingentis ingentior, -ior, -ius, ingentissimus, -a, -um
communis, -is, -e communior, -ior, -ius (αλλά και comior),
communissimus, -a, -um (αλλά και comissimus)

adverbia (gradus)

prope-propius-proxime

pronomina

qui, quae, quod (αναφορική)
hic, haec, hoc (δεικτική)
suus, sua, suum (κτητική - αυτοπαθητική)
is, ea, id (δεικτική - επαναληπτική)

αντωνυμικά επίθετα

alius, alia, aliud
nonnulli, nonnullae, nonnulla (μόνο πληθ.)
Σε κάποια λεξικά και nonnullus, -a, -um
totus, tota, totum

ασκήσεις

1. *ingenti magnitudine, incredibili virtute, commune periculum*: Να κλιθούν οι συνεκφορές.
2. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου (όχι τα αντωνυμικά επίθετα) στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
3. Των ρημάτων της 2ης και 3ης συζυγίας του κειμένου, να κλιθεί η οριστική ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα στη φωνή που βρίσκονται.

LECTIO XVIII: Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Hercules boves Geryōnis ex Hispaniā in eum locum adduxisse dicitur, ubi postea Rōmulus urbem Rōmam condidit. Prope Tiberim fluvium Hercules boves refecisse fertur et ipse de viā fessus ibi dormivisse. Tum Cacus pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos.

Ubi Hercules, e somno excitātus, gregem aspexit et partem abesse sensit, perguit ad proximam speluncam; sed postquam boum vestigia foras versa vidit, confūsus gregem ex loco infesto amovēre coepit. Sed bovum mugītus ex speluncā audītus Herculem convertit. Tum Cacus, vi prohibēre eum conātus, Herculis clavā interficitur.

Λέγεται ότι ο Ηρακλής οδήγησε τα βόδια του Γηρυόνη από την Ισπανία σε αυτόν τον τόπο, όπου αργότερα ο Ρωμύλος έχτισε τη Ρώμη (την πόλη Ρώμη). Λέγεται (αναφέρεται) ότι ο Ηρακλής ξεκούρασε τα βόδια κοντά στον Τίβερη ποταμό και ότι ο ίδιος κοιμήθηκε εκεί κουρασμένος από το δρόμο. Τότε ο βοσκός Κάκος, έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, έσυρε από τις ουρές σε μια σπηλιά μερικά βόδια γυρισμένα ανάποδα. Όταν ο Ηρακλής, αφού ξύπνησε (ή σηκώθηκε από τον ύπνο), είδε το κοπάδι και κατάλαβε ότι έλειπε ένα μέρος, κατευθύνθηκε στη σπηλιά που ήταν πολύ κοντά του· αλλά όταν είδε τις πατημασιές των βοδιών στραμμένες προς τα έξω (ή ότι οι πατημασιές των βοδιών ήταν στραμμένες προς τα έξω), μπερδεμένος (ή επειδή βρέθηκε σε αμηχανία) άρχισε να απομακρύνει το κοπάδι από κείνο τον εχθρικό τόπο. Αλλά το μουγκρητό των βοδιών που ακούστηκε από τη σπηλιά έκανε τον Ηρακλή να γυρίσει προς τα πίσω. Τότε ο Κάκος, αφού προσπάθησε να τον εμποδίσει με τη βία, σκοτώθηκε από το ρόπαλο του Ηρακλή (Τότε ο Κάκος προσπάθησε να τον εμποδίσει με τη βία, αλλά ο Ηρακλής τον σκότωσε με το ρόπαλό του).

substantiva

declinatio prima

Hispania-ae (f): η Ισπανία (έχει και πληθ.)
 Geryones-ae (m): ο Γηρυόνης
 Roma-ae (f): η Ρώμη
 via-ae (f): δρόμος
 spelunca-ae (f): σπηλιά
 cauda-ae (f): ουρά
 clava-ae (f): ρόπαλο

declinatio quarta

mugitus-us (m): μουγκρητό

declinatio secunda

locus-i (m): τόπος, πληθ.: loca-locorum (ετερογενές)
 loci-locorum (m): χωρία βιβλίου
 Romulus-i (m): ο Ρωμύλος
 fluvius-ii/-i (m): ποταμός
 Cacus-i (m): ο Κάκος
 somnus-i (m): ύπνος
 vestigium-ii/-i (n): ίχνος, αποτύπωμα

declinatio tertia

Hercules-is/-i (m): ο Ηρακλής
 bos-bovis (m): βόδι
 Geryon-onis (m): ο Γηρυόνης
 urbs-urbis (f): πόλη (γεν. πληθ.: urbium)
 Tiberis-is (m): ο Τίβερης (αιτ. εν.: Tiberim, αφ. εν.: Tiberi)
 pastor-oris (m): βοσκός
 vis, vim, vi (f): δύναμη
 grex-gregis (m): κοπάδι
 pars-partis (f): μέρος (στον πληθ.: partes, partium: πολιτική παράταξη)

verba

coniugatio prima

excito, -avi, -atum, -āre: σηκώνω, ξυπνώ
 conor, conatus sum, conatum, -āri
 (αποθ.): προσπαθώ

anomala

absum, afui, ---, abesse: απουσιάζω
 fero, tuli, latum, ferre: φέρω (εδώ: fertur:
 φέρεται= λέγεται)
 fatiscor, fatisci: κουράζομαι (ελλειπτικό)
 coepi, coepisse: άρχισα (ελλειπτικό)

coniugatio secunda

video, vidi, visum, -ēre: βλέπω
 amoveo, amovi, amotum, -ēre:
 απομακρύνω
 prohibeo, -ui, -itum, -ēre: εμποδίζω

coniugatio quarta

dormio, dormi(v)i, dormitum, -ire:
 κοιμάμαι
 sentio, sensi, sensum, -ire:
 καταλαβαίνω, αισθάνομαι
 audio, audivi, auditum, -ire: ακούω

coniugatio tertia

adduco, adduxi, adductum, -ēre: οδηγώ (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστώτα: adduc)
 dico, dixi, dictum, -ēre: λέγω (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστώτα: dic)
 condo, condidi, conditum, -ēre: κτίζω
 *reficio, refeci, refectum, -ēre: ξεκουράζω
 traho, traxi, tractum, -ēre: τραβώ
 avertō, averti, aversum, -ēre: γυρίζω πίσω, στρέφω
 *aspicio, aspexi, aspectum, -ēre: κοιτάζω
 pergo, perrexi, perrectum, -ēre: κατευθύνομαι προς
 verto, verti, versum, -ēre: στρέφω
 confundo, confudi, confusum, -ēre: συγχέω, μπερδεύω
 converto, converti, conversum, -ēre: στρέφω
 *interficio, interfeci, interfectum, -ēre: σκοτώνω (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστώτα: interfice)

adiectiva (gradus)

prope-propius-proximus
 infestus-ior-issimus

adverbia (gradus)

prope-propius-proxime

pronomina

ipse-ipsa-ipsum
 quidam-quaedam-quoddam
 is-ea-id

ασκήσεις

4. *infestus locus, proximus mugitus*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν, στον πληθυντικό αριθμό.
5. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού, αλλά και στα τρία γένη.
6. *quidam pastor, quaedam urbs, quoddam vestigium*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τις αντωνυμίες που τα συνοδεύουν, και στους δύο αριθμούς.
7. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα, στη φωνή που δίδονται: *dicitur, aspexit, condidit, sensit, fertur, pergit, traxit, interficitur*

LECTIO XIX: Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit. Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant. Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est. Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt. Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est. Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse.

Όταν ήταν ύπατοι ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, άνδρας από πολύ αριστοκρατική γενιά αλλά με χαρακτήρα πάρα πολύ διεστραμμένο, συνωμότησε εναντίον του κράτους. Αυτόν ακολούθησαν μερικοί επιφανείς αλλά αχρείοι άνδρες. Ο Κατιλίνας εκδιώχθηκε από τον Κικέρωνα από τη Ρώμη. Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή. Ο ίδιος ο Κατιλίνας, με τον στρατό του, νικήθηκε από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο στη μάχη και φονεύθηκε. Ο Γάιος Σαλλούστιος παραδίδει ότι στην ίδια την τόσο φονική (φονικότατη) μάχη φονεύθηκαν ακόμη πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες και πολλοί (άλλοι) τραυματίστηκαν βαριά.

substantiva

declinatio prima

Catilina -ae (m): ο Κατιλίνας

declinatio secunda

Marcus -i (m): ο Μάρκος
 Tullius -ii/i (m): ο Τούλιος (κλητ. εν.: Tulli)
 Gaius -ii/-i (m): ο Γάιος (κλητ. εν.: Gai)
 Antonius -i (m): ο Αντώνιος (κλητ. εν.: Antoni)
 Lucius -ii/-i (m): ο Λεύκιος (κλητ. εν.: Luci)
 Sergius -ii/-i (m): ο Σέργιος (κλητ. εν.: Sergi)
 Sallustius (m): ο Σαλλούστιος (κλητ. εν.: Sallusti)
 vir -i (m): άνδρας
 ingenium -ii/-i (n): πνεύμα, χαρακτήρας
 socius -ii (m): σύντροφος, φίλος, σύμμαχος
 proelium -ii/i (n): μάχη
 Romanus -i (m): Ρωμαίος (εδώ λειτουργεί ως ουσιαστικό)

declinatio tertia

Cicero -onis (m): ο Κικέρωνας
 consul -is (m): ύπατος
 genus -eris (n): γένος, καταγωγή
 urbs -is (f): πόλη
 carcer -eris (m): φυλακή (ετερόσημο, στον πληθ.: αφετηρία)
 miles -itis (m): στρατιώτης

declinatio quarta

exercitus -us (m): στρατός (δοτ. εν.: exercitui & exercitu)

declinatio quinta

res, rei (f): πράγμα

verba

coniugatio tertia

consequor, consecutus sum, consequi (αποθ.): ακολουθώ
 expello, expuli, expulsum, -ēre: διώχνω
 deprehendo, deprehendi, deprehensum, -ēre: συλλαμβάνω
 vinco, vici, victum, -ēre: νικώ
 *interficio, interfeci, interfectum, interficere: φονεύω(β' εν. προστ. ενεργ. ενεστ.: interfice)
 trado, tradidi, traditum, -ēre: παραδίδω
 occido, occidi, occisum, -ēre: σκοτώνω

coniugatio prima

coniuro, -avi, -atum, -āre: συνωμοτώ
 strangulo, -avi, -atum, -āre: στραγγαλίζω
 vulnero, -avi, -atum, -āre: τραυματίζω

adiectiva (gradus)

pravus -ior -issimus
 improbus -ior -issimus
 cruentus -ior -issimus
 multi, -ae, -a (plures, -es, -ia plurimi, -ae, -a)
 nobilis -ior -issimus

adverbia (gradus)

graviter -ius -issime

pronomina

is, ea, id
 quidam, quaedam, quoddam
 alter, altera, alterum
 suus, -a, -um
 ipse, ipsa, ipsum

ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και να δηλώσετε το γένος τους.
2. Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και στους δύο αριθμούς των τριτοκλίτων ουσιαστικών που σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού με κατάληξη '-ium^a.
3. Να αντικατασταθούν χρονικώς τα ρήματα της 3ης συζυγίας του κειμένου.
 α) Ο Eutropius παραδίδει ότι ο Κικέρων έδιωξε τον Κατιλίνα από την πόλη.
 β) Πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες σκοτώθηκαν σε εκείνη την τόσο φονική μάχη και πολλοί τραυματίστηκαν βαριά.

LECTIO XX: ΠΩΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ Ή ΠΩΣ Ο ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΓΙΝΕ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ

Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu. Exclusus ab insidiatoribus Caligulae, recesserat in diaetam, cui nomen est Hermaeum. Paulo post rumore caedis exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta foribus se abdidit. Discurrens miles pedes eius animadvertit; eum latentem adgnovit; extractum imperatorem eum salutavit. Hinc ad commilitones suos eum adduxit. Ab his in castra delatus est tristis et trepidus, dum obvia turba quasi moriturum eum miseratur. Postero die Claudius imperator factus est.

Ο Κλαύδιος στο πενήτηκοστό έτος της ηλικίας του κατέλαβε την εξουσία από (χάρη σε) κάποιο περίεργο κι απρόσμενο γεγονός. Όταν διώχτηκε από τους δολοφόνους του Καλιγούλα, είχε αποσυρθεί σε μια θερινή κατοικία, της οποίας το όνομα είναι Ερμαίο. Λίγο αργότερα, τρομοκρατημένος (ή επειδή τρομοκρατήθηκε) από τα νέα της σφαγής, σύρθηκε προς το πιο κοντινό λιακωτό και κρύφτηκε ανάμεσα στα παραπετάσματα που κρέμονταν μπροστά στην πόρτα. Ένας στρατιώτης που (ή καθώς) έτρεχε εδώ κι εκεί παρατήρησε τα πόδια του· τον αναγνώρισε που κρυβόταν· (αναγνώρισε ότι αυτός κρυβόταν)· αφού τον τράβηξε έξω, τον προσαγόρευσε αυτοκράτορα. Από εκεί τον οδήγησε στους συντρόφους του. Από αυτούς μεταφέρθηκε στο στρατόπεδο λυπημένος κι έντρομος, ενώ το πλήθος που τον συναντούσε τον λυπόταν σαν να επρόκειτο να πεθάνει. Την επόμενη μέρα ο Κλαύδιος ανακηρύχτηκε αυτοκράτορας.

substantiva

declinatio prima

Caligula -ae (m): Ο Καλιγούλας
 diaeta -ae (f): θερινή κατοικία
 turba -ae (f): πλήθος

declinatio quarta

casus -us (m): τυχαίο, απροσδόκητο γεγονός

declinatio quinta

dies, diei (m): ημέρα

declinatio secunda

Claudius -ii/ -I (m): Ο Κλάυδιος
 annus -i(m): έτος
 imperium -ii/ -i (n): εξουσία
 Hermaeum -i (n): το Ερμαίο
 solarium -ii/ -i (n): λιακωτό
 velum -i (n): παραπέτασμα, κουρτίνα
 castra -orum (n): στρατόπεδο (ετερόσημο)

declinatio tertia

aetas -atis (f): ηλικία (γεν. πληθ. um/ium)
 insidiator -oris (m): δολοφόνος
 nomen -inis (n): όνομα
 rumor -oris (m): τα νέα (είδηση)
 caedes, caedis (f): σφαγή
 foris, foris (f): πόρτα
 miles, militis (m): στρατιώτης
 pes, pedis(m): πόδι
 imperator -oris (m): αυτοκράτορας
 commilito, commilitonis (m): συστρατιώτης

verba

coniugatio prima

saluto, -avi, -atum, -āre: προσφωνώ
 miseror, -atus sum, -āri: λυπάμαι (αποθ.)

coniugatio secunda

exterreo, exterrui, exterritum, -ēre: τρομοκρατώ
 lateo, latui, ---, latēre: κρύβομαι

anomala

sum, fui, ---, esse: εμί
 defero, detuli, delatum, defēre: μεταφέρω
 fio, factus sum, fieri (παθητικό του facio): γίνομαι

coniugatio tertia

*capio, cepi, captum, -ēre: παίρνω
 excludo, exclusi, exclusum, -ēre: διώχνω, αποκλείω
 recedo, recessi, recessum, -ēre: αποσύρομαι
 prorepro, prorepsi, proreptum, -ēre: σέρνομαι προς
 praetendo, praetendi, praetentum, -ēre: τεντώνω
 abdo, abdidi, abditum, abdēre: κρύβο
 discurro, discucurri/discurri, discursum, -ēre: τρέχω
 animadverto, animadverti, animadversum, -ēre: αντιλαμβάνομαι
 adgnosco, adgnovi, adgnitum, -ēre: αναγνωρίζω
 extraho, extraxi, extractum, -ēre: τραβώ έξω
 adduco, adduxi, adductum, -ēre: οδηγώ
 *morio, mortuus sum, mortuum, mori: πεθαίνω (αποθ., μτχ μέλλ. moriturus)

adiectiva (gradus)

(prope), propior -ior -ius, proximus, -a, -um
 posterus -a -um, posterior -ior -ius,
 postremus/postumus -a -um
 mirabilis -is -e mirabilior -ior -ius,
 mirabilissimus -a -um
 tristis -is -e, tristior -ior -ius, tristissimus -a,
 -um

adverbia (gradus)

post, posterius, postremo/ postremum

pronomina

suus, -a, -um
 quidam, quaedam, quoddam
 qui, quae, quod
 se
 is, ea, id
 hic, haec, hoc

ασκήσεις

1. Να κλίνετε τις συνεκφορές: *mirabilis casus, posterus dies*.
2. Να μεταφέρετε τις επιθετικές αντωνυμίες του κειμένου στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
3. Να μετατραπούν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα α) του ενεστώτα και β) του παρακειμένου εξαρτώμενα από την έκφραση «*Suetonius tradit*». Να κάνετε τις αλλαγές που απαιτεί η απαρεμφατική σύνταξη με ειδικό απαρέμφατο:
 - α) *Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu.*
 - β) *Paulo post rumore caedis Claudius exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta se abdidit.*
 - γ) *Discurrens miles pedes eius animadvertit.*
 - δ) *Miles eum latentem adgnovit.*
 - ε) *Miles hinc ad commilitones suos eum adduxit.*
 - στ) *Claudius ab his in castra delatus est tristis et trepidus*

LECTIO XXI: ΠΩΣ ΠΗΡΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΤΟ PISAURUM

Brenno duce Galli, apud Alliam flumen deletis legionibus Romanorum, everterunt urbem Romam praeter Capitolium, pro quo immensam pecuniam acceperunt.

Tum Camillus, qui diu apud Ardeam in exilio fuerat propter Veientanam praedam non aequo iure divisam, absens dictator est factus; is Gallos iam abeuntes secutus est: quibus interemptis aurum omne recepit.

Quod illic appensum civitati nomen dedit: nam Pisaurum dicitur, quod illic aurum pensatum est. Post hoc factum rediit in exilium, unde tamen rogatus reversus est.

Με αρχηγό τον Βρέννο οι Γαλάτες, αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων κοντά στον Αλλία ποταμό, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα ένα τεράστιο χρηματικό ποσό.

Τότε ο Κάμιλλος, ο οποίος είχε παραμείνει για πολύ καιρό εξόριστος στην Αρδέα εξαιτίας της λείας από τους Βηίους που δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, αν και απών εκλέχτηκε δικτάτορας· αυτός ακολούθησε τους Γαλάτες καθώς (που) ήδη αποχωρούσαν: αφού τους εξολόθρευσε πήρε πίσω όλο το χρυσάφι.

Επειδή αυτό (δηλ. το χρυσάφι) ζυγίστηκε εκεί έδωσε το όνομά (του) στην πόλη: ονομάζεται δηλαδή Πίσαυρο επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Μετά από αυτή την πράξη γύρισε στην εξορία, απ' όπου επέστρεψε αφού παρακλήθηκε (τον παρακάλεσαν).

substantiva

declinatio prima

Allia-ae (m): Αλλίας
 Roma-ae (f): η Ρώμη
 Ardea-ae (f): η Αρδέα
 praeda-ae (f): λεία
 pecunia-ae (f): χρήματα

declinatio secunda

Brennus-i (m): ο Βρέννος
 Gallus-i (m): Γαλάτης
 Romanus-i (m): Ρωμαίος
 Capitolium-ii/i (n): Καπιτώλιο
 Camillus-i (m): ο Κάμιλλος
 exilium-ii/i (n): εξορία
 aurum-i(n): χρυσάφι
 Pisaurum-i (n): το Πίσσυρο
 factum-i (n): πράξη

declinatio tertia

dux – ducis (m): αρχηγός
 flumen-inis (n): ποταμός
 nomen-inis (n): όνομα
 legio-ionis (f): λεγεώνα
 urbs-is (f): πόλη
 ius – iuris (n): δίκαιο
 dictator-oris (m): δικτάτωρ
 civitas-atris (f): πολιτεία (gen. plur. –um/ium)

verba

coniugatio prima

rogo –avi –atum –are: παρακαλώ, ρωτώ
 penso –avi –atum –are: ζυγίζω (θαμ. του pendo)
 do – dedi – datum – dare: δίδωμι

anomala

absum – afui – abesse: είμαι απών
 fio – factus sum – fieri: γίνομαι
 abeo – abi(v)i – abitum – abire: φεύγω (ab+eo)
 redeo – redi(v)i – reditum – redire: επιστρέφω

coniugatio secunda

deleo – deleui – deletum –ēre: κατατροπώνω

coniugatio tertia

divido – divisi – divisum –ēre: μοιράζω, χωρίζω
 interimo – interemi – interemptum –ēre: εξολοθρεύω
 appendo – appendi – appensum –ēre: ζυγίζω
 dico – dixi – dictum –ēre: λέω
 *accipio – accepi – acceptum –ēre: παίρνω
 *recipio – recepi – receptum –ēre: ξαναπαίρνω
 evertō – everti – eversum –ēre: καταστρέφω εντελώς
 sequor – secutus sum – sequi: ακολουθώ (dep.)
 revertor – reversus sum – reverti: επιστρέφω (dep.)
 revertor – reverti – reverti: επιστρέφω (semiderp.)

adiectiva (gradus)

aequus – aequior – aequissimus: ίσος, δίκαιος

adverbia (gradus)

diu – diutius – diutissime: για πολύ καιρό

pronomina

qui – quae – quod: (relativum)
 is – ea – id : (determinativum)
 hic –haec – hoc: (demonstrativum)

ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
3. Να αντικατασταθούν χρονικά τα ρήματα της τρίτης συζυγίας.
4. Να γραφούν και στους δύο αριθμούς οι πλάγιες πτώσεις των μετοχών του κειμένου στο γένος που βρίσκονται.
5. Των αποθετικών και ημιαποθετικών ρημάτων του κειμένου να γραφούν οι τύποι της ενεργητικής φωνής.
6. Να μετατραπούν οι προτάσεις που έχουν πλάγια γράμματα σε μετοχές με απόλυτη αφαιρετική και να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο, όπου χρειάζεται:
 - α) *Galli exercitum Romanum profligaverunt.* Galli urbem Romam everterunt.
 - β) *Veientana praeda non aequo iure divisa est.* Romani Camillum exilio afecerunt.
 - γ) *Camillus aberat.* Romani Camillum dictatorem creaverunt.
7. Να μεταφέρετε στα λατινικά την παρακάτω φράση:
Ο Κάμιλλος επειδή δεν μοίρασε δίκαια τη λεία έμεινε για πολύ καιρό στην εξορία.

LECTIO XXII: ΠΡΟΤΡΟΠΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Imitemur nostros Brutos, Camillos, Decios, Curios, Fabricios, Scipiones, innumerabiles alios qui hanc rem publicam stabiliverunt; quos equidem in deorum immortalium coetu ac numero repono. Amemus patriam, pareamus senatui, consulamus bonis; praesentes fructus neglegamus, posteritatis gloriae serviamus; id esse optimum putemus, quod est rectissimum; speremus quae volumus, sed feramus quod acciderit; arbitremur denique corpus virorum fortium magnorumque hominum esse mortale, animi vero motus et virtutis gloriam sempiternam esse.

Ας μιμούμαστε (μιμηθούμε) τους Βρούτους, τους Καμίλλους, τους Δεκίους, τους Κουρίους, τους Φαβρικούς, τους Σκιπίωνές μας, και τους αναρίθμητους άλλους (ηγέτες) που στέριωσαν αυτή την πολιτεία: σε αυτούς εγώ βέβαια δίνω θέση ανάμεσα στους αθάνατους θεούς (τους τοποθετώ στη χορεία των αθάνατων θεών). Ας αγαπάμε την πατρίδα (μας), ας υπακούουμε στη Σύγκλητο, ας φροντίζουμε για τους καλούς πολίτες· ας αδιαφορούμε για το τωρινό κέρδος, ας υπηρετούμε τη μελλοντική δόξα· ας θεωρούμε ότι είναι άριστο (πράγμα) αυτό που είναι το πιο σωστό· ας ελπίζουμε αυτά που θέλουμε, αλλά ας υπομένουμε ό,τι (αντίξοο) μας συμβεί· τέλος, ας πιστεύουμε ότι το σώμα των γενναίων ανδρών και των μεγάλων ανθρώπων είναι θνητό, αλλά οι δυνάμεις της ψυχής (οι πνευματικές δυνάμεις, οι πνευματικές δραστηριότητες) και η δόξα της αρετής είναι αιώνια.

s u b s t a n t i v a

declinatio secunda

Brutus,-i (m): ο Βρούτος
 Camillus,-i (m): ο Κάμιλλος
 Decius,-ii/-i (m): ο Δέκιος (κλητ. εν.: Deci)
 Curius,-ii/-i (m): ο Κούριος (κλητ. εν.: Curi)
 Fabricius,-ii/-i (m): ο Φαβρίκιος (κλητ. εν.: Fabrici)
 deus,-i (m): θεός (κλητ. εν.: dive & dues
 πληθυντικός: dei, dii,di/ deorum & deum/
 deis, diis, dis/ deos/ dei, dii,di/ deis, diis, dis).
 numerus,-i (m): αριθμός
 vir,-i (m): άντρας
 boni,-orum (m): οι αγαθοί πολίτες (μόνο πληθ.)
 animus,-i (m): ψυχή

declinatio tertia

Scipio,-onis (m): ο Σκιπίων
 posteritas,-atis (f): το μέλλον, οι μεταγενέστεροι (χωρίς πληθ.)
 corpus,-oris (n): σώμα
 homo,-inis (m): άνθρωπος
 virtus,-utis (f): ανδρεία, αρετή

declinatio quinta

res,-ei (f): πράγμα

declinatio prima

patria,-ae (f): πατρίδα
 gloria,-ae (f): δόξα

declinatio quarta

coetus,-us (m): χορεία, συνάθροιση
 senatus,-us (m): η Σύγκλητος
 fructus,-us (m): καρπός, ωφέλεια, κέρδος
 motus,-us (m): κίνηση, δύναμη

v e r b a

coniugatio secunda

pareo, parui, paritum, -ēre: υπακούω (με δοτική)

coniugatio tertia

repono, reposui, repositum, -ēre: τοποθετώ
 consulo, consului, consultum, -ēre: φροντίζω για, προσέχω
 neglego, neglexi, neglectum, -ēre: αδιαφορώ για
 accidit, accidit,--, -ēre: συμβαίνει

coniugatio quarta

stabilio, stabilivi, stabilitum, -ire: στεριώνω
 servio, servivi (servii), servitum, -ire: υπηρετώ (με δοτική)

anomala

sum, fui,--, esse: ειμί
 praesum, praefui,--, praeesse: είμαι παρών
 fero, tuli, latum, ferre: φέρω
 volo, volui, -, velle: θέλω, επιθυμώ

coniugatio prima

imitor, imitatus sum, imitāri: μιμούμαι (αποθ.)
 amo, -avi-atum-āre: αγαπώ
 puto, -avi, -atum, -āre: νομίζω
 spero, -avi, -atum, -āre: ελπίζω
 arbitror, -atus sum, -āri: νομίζω, πιστεύω (αποθ.)

adiectiva (gradus)

bonus,-a,-um, melior,-ior,-ius, optimus, -a,-um
 rectus,-a,-um, rector,-ior,-ius, rectissimus,-a,-um
 magnus,-a,-um, maior,-ior,-ius, maximus,-a,-um)
 fortis,-is,-e, fortior,-ior,-ius, fortissimus,-a,-um)

adverbia (gradus)

bene – melius – optime
 libenter–libentius–libentissime
 diu – diutius – diutissime

pronomina

noster, nostra, nostrum (κτητική)
 qui, quae, quod (αναφορική)
 hic, haec, hoc (δεικτική)
 alius, alia, aliud (αόριστη), χαρακτηρίζεται και ως
 αντωνυμικό επίθετο.
 is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)

ασκήσεις

1. *deorum immortalium, praesentes fructus*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
2. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
3. Να μεταφερθούν τα ρήματα της 2^{ης} και 3ης συζυγίας του κειμένου στο β' πληθ. πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού και της υποτακτικής του ενεστώτα και στο γ' πληθ. πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα και της υποτακτικής ενεστώτα και των δύο φωνών.
4. Να γράψετε τα απαρέμφατα και τις μετοχές όλων των χρόνων των αποθετικών ρημάτων του κειμένου.
5. Να τροποποιήσετε τις παρακάτω προτάσεις έτσι ώστε να εκφράζουν ευχή:
 - α) *Paretis senatui.*
 - β) *Imitor fortes viros.*
 - γ) *Rem publicam stabilimus.*
 - δ) *Praesentes fructus negligis.*
 - ε) *Patriam amat.*

LECTIO XXIII: ENAS ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Aegrotabat Caecina Paetus, maritus Arriae, aegrotabat et filius. Filius mortuus est. Huic Arria funus ita paravit, ut ignoraretur a marito; quin immo cum illa cubiculum mariti intraverat, vivere filium simulabat, ac marito persaepe interroganti, quid ageret puer, respondebat: «Bene quievit, libenter cibum sumpsit». Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebatur; tum se dolori dabat et paulo post siccis oculis redibat.

Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat; fuerat Paetus in partibus eius et, occiso Scriboniano, Romam trahebatur. Erat ascensus navem; Arria milites orabat, ut simul imponeretur. Non impetravit: conduxit piscatoriam naviculam ingentemque navem secuta est.

Ο Κακίνας Παίτος, ο σύζυγος της Αρρίας ήταν άρρωστος, άρρωστος ήταν και ο γιος (τους). Ο γιος πέθανε. Η Αρρία ετοίμασε σ' αυτόν κηδεία με τέτοιο τρόπο ώστε να αγνοείται από τον σύζυγο. Και όχι μόνο αυτό, αλλά (ακόμη) κάθε φορά που εκείνη έμπαινε στην κρεβατοκάμαρα του συζύγου, προσποιούταν ότι ο γιος ζούσε και στον σύζυγο που πολύ συχνά ρωτούσε τι έκανε το παιδί, απαντούσε: «καλά αναπαύτηκε, πρόθυμα (με ευχαρίστηση) την τροφή έλαβε». Έπειτα όταν τα δάκρυά της, που για πολύ χρόνο είχαν συγκρατηθεί, νικούσαν και ξεσπούσαν, έβγαινε. Τότε παραδινόταν στη θλίψη και έπειτα από λίγο ξαναγύριζε με στεγνά μάτια.

Ο Σκριβωνιανός στην Ιλλυρία είχε στασιάσει εναντίον του Κλαύδιου. Ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του και όταν σκοτώθηκε ο Σκριβωνιανός, τον οδηγούσαν σιδηροδέσμιο στην Ρώμη. Επρόκειτο να ανεβεί στο καράβι. Η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να επιβιβαστεί μαζί (με τον άντρα της). Δεν το κατόρθωσε. Νοίκιασε ένα ψαράδικο πλοιάριο και ακολούθησε το πελώριο καράβι.

s u b s t a n t i v a

declinatio secunda

Paetus-i (m): ο Παίτος
 maritus-i (m): σύζυγος
 filius-ii/i (m): γιος
 cubiculum-i (n): κρεβατοκάμαρα
 puer-i (m): παιδί
 cibus-i (m): τροφή
 oculus -i (m): μάτι
 Scribonianus-i (m): ο Σκριβωνιανός
 arma-orum (n): όπλα (plurale tantum)
 Illyricum-i (n): η Ιλλυρία - Claudius-ii/i (m): ο Κλαύδιος

declinatio tertia

funus-eris (n): κηδεία
 dolor-oris (m): θλίψη, λύπη
 pars – partis (f): μέρος
 partes – partium: πολιτική παράταξη
 navis-is (f): πλοίο(Abl. -i/-e)
 miles-itis (m): στρατιώτης

declinatio prima

Caecina-ae (m): ο Καικίνας
 Arria-ae (f): η Αρρία
 lacrima-ae (f): δάκρυ
 Roma-ae (f): η Ρώμη
 navicula-ae (f): πλοιάριο

v e r b a

coniugatio secunda

respondeo – respondi – responsum – ēre: απαντώ
 cohibeo – cohibui – cohibitum – ēre: συγκρατώ
 moveo – movi – motum – ēre: κινώ

coniugatio tertia

*morio – mortuus sum – mori: πεθαίνω (dep.)
 (μτχ μέλλ. moriturus)
 *egredior – egressus sum – egredi: βγαίνω (dep.)
 sequor – secutus sum – sequi: ακολουθώ (dep.)
 vinco – vici – victum – ēre: νικώ
 vivo – vixi – victum – ēre: ζω
 sumo – sumpsī – sumptum – ēre: παίρνω
 traho – traxi – tractum – ēre: τραβώ

conduco – conduxi – conductum – ēre: νοικιάζω
 ago – egi – actum – ēre: οδηγώ, κάνω (εδώ)
 quiesco – quievi – quietum – ēre: αναπαύομαι
 prorumpo – prorupi – proruptum – ēre: ξεσπώ
 ascendo – ascendi – ascensum – ēre: ανεβαίνω
 impono – imposui – impositum – ēre: επιβιβάζω
 occido – occidi – occisum – ēre: σκοτώνω

coniugatio prima

aegroto – avi – atum – are: ασθενώ
 paro – avi – atum – are: ετοιμάζω
 ignoro – avi – atum – are: αγνοώ
 intro – avi – atum – are: εισέρχομαι, μπαίνω
 simulo – avi – atum – are: προσποιούμαι
 inerrogo – avi – atum – are: ρωτώ
 do – dedi – datum – dare: δίνω
 oro – avi – atum – are: παρακαλώ
 impetro – avi – atum – are: κατορθώνω
anomala
 redeo – redi(v)i – reditum – redire: επιστρέφω

adiectiva (gradus)

siccus – siccior – siccissimus: στεγνός
 ingens – ingentior – ingentissimus: πελώριος

adverbia (gradus)

bene – melius – optime: καλά
 libenter – libentius – libentissime: πρόθυμα
 diu – diutius – diutissime: για πολύ καιρό

pronomina

hic – haec – hoc: demonstrativum
 ille – illa – illud: demonstrativum
 quis – quid: interrogativum
 suus – sua – sum: possessivum
 ego – tu : personale - is – ea – id : determinativum

α σ κ ή σ ε ι ς

1. *ingentem navem*: Να κλιθούν το επίθετο και το ουσιαστικό μαζί και στους δύο αριθμούς.
2. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου, εκτός από τις προσωπικές, στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
3. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων του κειμένου που βρίσκονται σε έγκλιση οριστικής.
4. Να μεταφερθούν τα ρήματα της 3ης συζυγίας του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο της οριστικής υπερσυντελικού στη φωνή που βρίσκονται.
5. Των αποθετικών ρημάτων του κειμένου να γραφούν όλοι οι τύποι της ενεργητικής φωνής.
6. Να μεταφράσετε στα λατινικά:
 - α) Η γυναίκα συγκρατούσε τα δάκρυά της, αλλά όταν υπερίσχυαν και ήταν έτοιμα να ξεσπάσουν, έβγαινε έξω από την κρεβατοκάμαρα και παραδινόταν στη θλίψη της. β) Ο σύζυγος ρωτούσε την Αρρία πώς ήταν το παιδί.
 - γ) Η γυναίκα αγνοούσε πού οδηγείτο σιδηροδρόμιος ο σύζυγός της.
 - δ) Ο πατέρας αγνοούσε αν ο γιος ζούσε ή αν είχε πεθάνει.

LECTIO XXIV: ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΨΕΥΤΗ

Cum P. Cornēlius Nasīca ad Ennium poētam venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse, Nasīca sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse. Accipe nunc quid postea Nasīca fecerit.

Paucis post diēbus cum Ennius ad Nasīcam venisset et eum a ianuā quaereret, exclamāvit Nasīca se domi non esse, etsi domi erat. Tum Ennius indignātus quod Nasīca tam aperte mentiebātur: «Quid?» inquit «Ego non cognosco vocem tuam?» Visne scire quid Nasīca responderit? «Homo es impudens. Ego cum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse; tu mihi ipsi non credis?»

Όταν ο Πόπλιος Κορνήλιος Νασικάς είχε έλθει (πάει) στον Έννιο τον ποιητή και σ' αυτόν, ο οποίος ζητούσε τον Έννιο απ' την πόρτα η υπηρέτρια είχε πει ότι αυτός (ο Έννιος) δεν ήταν σπίτι, ο Νασικάς κατάλαβε ότι εκείνη είχε πει αυτό με διαταγή του αφεντικού της και ότι εκείνος ήταν μέσα. Μάθε τώρα τι έκανε αργότερα ο Νασικάς.

Λίγες μέρες αργότερα, όταν ο Έννιος είχε έλθει στο Νασικά και από την πόρτα αυτόν ζητούσε, ο Νασικάς φώναζε δυνατά ότι δεν ήταν στο σπίτι αν και ήταν στο σπίτι. Τότε ο Έννιος αγανακτισμένος γιατί ο Νασικάς έλεγε ψέματα τόσο φανερά, είπε: «Τι λοιπόν; Εγώ δεν αναγνωρίζω τη φωνή σου;». Μήπως θέλεις να μάθεις τι απάντησε ο Νασικάς; «Είσαι άνθρωπος αναιδής. Όταν εγώ σε ζητούσα, πίστεψα στην υπηρέτρια σου ότι δεν ήσουν στο σπίτι. Εσύ δεν πιστεύεις εμένα τον ίδιο;».

s u b s t a n t i v a

declinatio prima

Nasica -ae(m): Νασικάς
 poeta -ae(m): ποιητής
 ancilla -ae(f): υπηρέτρια
 ianua -ae(f): πόρτα
declinatio quarta
 iussus -us(m): διαταγή
 [domus -us(f): σπίτι]us

declinatio secunda

Publius -ii (-i) (m): Πόπλιος
 Cornelius -ii (-i) (m): Κορνήλιος
 Ennius -ii (-i) (m): Έννιος
 ostium -ii (-i) (n): πόρτα
 dominus -i(m): αφεντικό

declinatio tertia

vox - vocis(f): φωνή
 homo -inis(m): άνθρωπος
declinatio quinta
 dies - diei(m): μέρα

v e r b a

coniugatio prima

exclamo - avi -atum -are: αναφωνώ
 indignor -atus sum -ari: αγανακτώ (dep.)

coniugatio secunda

respondeo -ndi -nsum -ēre: απαντώ

coniugatio tertia

quaero - quaesivi - quaesitum -ēre: ζητώ
 dico - dixi - dictum -ēre: λέω
 *accipio - accepi - acceptum -ēre: λαμβάνω
 *facio - feci - factum -ēre: κάνω
 cognosco - cognovi - cognitum -ēre: γνωρίζω
 credo - credidi - creditum -ēre: πιστεύω (+Dat+Inf.)

coniugatio quarta

venio - veni - ventum -ire: έρχομαι
 sentio - sensi - sensum -ire: αντιλαμβάνομαι
 mentior - mentitus sum -iri: ψεύδομαι (dep.)
 scio - scivi(ii) - scitum -ire: γνωρίζω

anomala

volo, volui, - , velle

adiectiva (gradus)

paucus - paucior - paucissimus
 impudens - impudentior - impudentissimus)

adverbia (gradus)

aperte - apertius - apertissime
 (impudenter - impudentius - impudentissime)

pronomina

is - ea - id: determinativum
 ille - illa - illud: demonstrativum
 quis - quis - quid: interrogativum
 ego - tu: personale
 tuus - a-um: possessivum
 ipse - ipsa - ipsum: determinativum

ασκήσεις

1. . Να κλίνετε στον πληθυντικό αριθμό το επίθετο *paucus* μαζί με το ουσιαστικό *dies* και το επίθετο *impudens* με το ουσιαστικό *homo*.
2. Να γράψετε τα απαρέμφατα και τις μετοχές όλων των χρόνων των παρακάτω ρημάτων στη φωνή που σας δίνονται: *indignor, dico, mentior, accipior*.
3. *fecerit*: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο της ίδιας έγκλισης σ' όλους τους χρόνους της παθητικής φωνής.
4. Να αντικαταστήσετε τις απόλυτες αφαιρετικές με χρονικές προτάσεις εισαγόμενες με τον ιστορικό "cum":
 - α) *Grege aspecto Hercules pergit ad proximam speluncam.*
 - β) *Pedibus animadversis miles eum latentem adgnovit.*
 - γ) *Deletis legionibus Galli urbem Romam everterunt.*
 - δ) *Quibus interemptis aurum omne recepit.*
 - ε) *Pecunia accepta Galli abierunt.*
 - στ) *Caco interfecto incolae Herculem honoraverunt.*
 - η) *Gallis victis Camillus in exilium rediit.*
 - θ) *Occiso Scriboniano Paetus Romam trahebatur*
5. Να μετατρέψετε τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα εξαρτώμενα από την πρόταση *Cicero narrat* και να δικαιολογήσετε τις αλλαγές που απαιτεί η απαρεμφατική σύνταξη.
 - α) *P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venit.*
 - β) *Nasica ab ostio Ennium quaerebat.*
 - γ) *Ancilla iussu domini mentiebatur.* δ) *Nasica sensit Ennium intus esse.* ε) *Ennius vocem Nasicae cognovit.* στ) *Nasica Ennium impudentem esse dixit.* ζ) *Ennius indignatus erat.*

LECTIO XXV: ΠΩΣ ΕΝΑ ΣΥΚΟ ΣΤΑΘΗΚΕ ΑΦΟΡΜΗ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΕΙ Η ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine ostendensque patribus «Interrogo vos» inquit «quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore». Cum omnes recentem esse dixissent, «Atqui ante tertium diem» inquit «scitote decerptam esse Carthagine. Tam prope a muris habemus hostem! Itaque cavete periculum, tutamini patriam. Opibus urbis nolite confidere. Fiduciam, quae nimia vobis est, deponite. Neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis. Mementote rem publicam in extremo discrimine quondam fuisse!» Statimque sumptum est Punicum bellum tertium, quo Carthago deleta est.

Ο Κάτωνας έφερε κάποια μέρα στο Βουλευτήριο (στην Σύγκλητο) ένα πρώιμο σύκο από την Καρχηδόνα και ενώ το έδειχνε (δείχνοντάς το) στους Συγκλητικούς «Σας ρωτώ» είπε «πότε νομίζετε ότι κόπηκε αυτό το σύκο από το δέντρο». Όταν όλοι απάντησαν ότι ήταν φρέσκο, είπε: «Κι όμως, να ξέρετε ότι κόπηκε στην Καρχηδόνα πριν από τρεις μέρες. Τόσο κοντά στα τείχη έχουμε τον εχθρό! Επομένως φυλαχτείτε από τον κίνδυνο, προστατέψτε την πατρίδα. Μην έχετε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις της πόλης. Την αυτοπεποίθηση, η οποία είναι σε σας υπερβολική, να αποβάλετε. Μην πιστέψετε ότι θα φροντίσει κανείς για την πατρίδα αν δε φροντίσετε εσείς οι ίδιοι για την πατρίδα. Θυμηθείτε πως η πολιτεία (=πατρίδα) σε έσχατο κίνδυνο κάποτε βρέθηκε!». Και αμέσως άρχισε ο τρίτος Καρχηδονιακός πόλεμος, κατά τον οποίο η Καρχηδόνα καταστράφηκε.

s u b s t a n t i v a

declinatio secunda

ficus -i(-us)(f): σύκο
 murus -i(m): το τείχος, ο τοίχος
 muri -orum: τα τείχη
 periculum -i(n): κίνδυνος
 bellum -i(n): πόλεμος

declinatio quinta

dies -diei(m): μέρα
 res -rei(f): πράγμα
 res publica: πολιτεία, πατρίδα

declinatio tertia

Cato -onis(m): Κάτωνας
 Carthago -inis(f): Καρχηδόνα
 pater -patris(m): πατέρας
 patres -um: Συγκλητικοί
 arbor -oris(f): δέντρο
 hostis -is(m): εχθρός
 opes -um(f): δυνάμεις Sing: Nom: (ops), Gen: opis,
 Acc: opem, Abl: ope: βοήθεια
 urbs -urbis(f): πόλη
 discrimen -inis(n): κίνδυνος

declinatio prima

curia -ae(f): βουλευτήριο
 patria -ae(f): πατρίδα
 fiducia -ae(f): αυτοπεποίθηση

ficus	fici – ficus
fici – ficus	ficorum – ficuum
fico	ficis
ficum	ficos – ficus
fice – ficus	fici – ficus
fico – ficu	ficis – ficubus

v e r b a

coniugatio tertia

ostendo – ostendi – ostentum/ostensum -ēre: δείχνω
 decerpo – decerpsi – decerptum -ēre: κόβω
 dico – dixi – dictum -ēre: λέγω
 confido – confisus sum -ēre: εμπιστεύομαι (semidep.) +
 αφ. οργ. του μέσου
 depono – deposui – depositum -ēre: αποβάλλω
 credo – credidi – creditum -ēre: πιστεύω
 consulo – consului – consultum -ēre: φροντίζω
 sumo – sumpsi – sumptum -ēre + bellum: αρχίζω πόλεμο

anomala

affero – attuli – allatum – afferre: φέρνω (κάπου)
 nolo – nolui – nolle: δεν θέλω
 sum – fui — esse: ειμί
 inquam: φημί
 memini – meminisse: θυμάμαι

coniugatio prima

puto -avi -atum -are: θεωρώ
 tutor – tutatus sum -ari: προστατεύω(dep.)

coniugatio secunda

habeo -ui -itum -ēre: έχω
 caveo – cavi – cautum -ēre: προσέχω
 deleo -evi -etum -ēre: καταστρέφω

α σ κ ή σ ε ι ς

- Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:
patribus: η γενική πληθυντικού
recentem: η αφαιρετική ενικού και ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό
diem: η δοτική πληθυντικού, **hostem**: η αιτιατική πληθυντικού
discrimine: η ονομαστική πληθυντικού, **attulit**: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα
decerptam esse: το απαρέμφατο μέλλοντα
dixissent: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα
cavete: η ονομαστική ενικού μετοχής μέλλοντα και στα τρία γένη
tutamini: το απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
confidere: το γ' πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελικού (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
- Να συμπληρωθούν τα κενά με το σωστό τύπο της προστακτικής.
 (Tu) *epistulam ad Ciceronem (defero)*
 (Vos) *Capitolium (deleo)*
 (Vos) *rem publicam (gero)*
 (Illi) *pacem (tutor)!*
 (Vos) *verbis antiquiorum (utor)*

adiectiva (gradus)

praecox – praecocior – praecocissimus
 recens – recentior – recentissimus
 exterus – exterior – extremus ή extimus

adverbia (gradus)

(prope) – propius – proxime

pronomina

quidam – quaedam – quoddam
 (indefinitum adiectivum)
 ego – tu (personale)
 hic – haec – hoc (demonstrativum)
 qui – quae – quod (relativum)
 nemo (indefinitum substantivum)
 ipse – ipsa – ipsum (determinativum)

LECTIO XXVI: Ο ΠΛΙΝΙΟΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΕΝΑ ΘΑΛΙΒΕΡΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

C. Plinius Marcellino suo salutem.

Tristissimus haec tibi scribo: Fundani nostri filia minor mortua est.

Ea puella nihil umquam festivius, nihil amabilius nec longiore vita

dignius vidi. Nondum annos XIII impleverat, et iam illi anilis

prudencia, matronalis gravitas erat et tamen suavitas puellaris. Ut

illa patris cervicibus inhaerebat! ut nos amicos paternos et amanter

et modeste complectebatur! ut nutrices, ut paedagogos, ut

praeceptores diligebat! quam studiose, quam intellegenter

lectitabat! ut parce ludebat! Qua illa patientia, qua etiam constantia

novissimam valetudinem tulit!

Ο Γάιος Πλίνιος στέλνει τις ευχές του στον (φίλο του) Μαρκελλίνο. Πάρα πολύ λυπημένος σου γράφω αυτά. Πέθανε η μικρότερη κόρη του Φουνδανού μας (του φίλου μας Φουνδανού). Από αυτό το κορίτσι ποτέ δεν είδα τίποτα πιο πρόσχαρο, τίποτα πιο αξιαγάπητο, ούτε αξιότερο για πιο μακρόχρονη ζωή (να ζήσει περισσότερα χρόνια). Ακόμη δεν είχε συμπληρώσει τα δεκατρία της χρόνια, και ήδη διέθετε γεροντική σύνεση, σοβαρότητα που ταιριάζει σε δέσποινα, αλλά και (ή όμως μαζί με) κοριτσίστικη γλυκύτητα. Πώς κρεμιόταν από τον λαιμό του πατέρα της! Πώς αγκάλιαζε εμάς, τους φίλους του πατέρα της, και με αγάπη και με σεμνότητα! Πώς αγαπούσε τις τροφούς, πώς τους παιδαγωγούς πώς τους δασκάλους της! Με πόση επιμέλεια, με πόσο νόημα (πόση εξυπνάδα) και προθυμία συχνά διάβαζε! Πόσο συγκρατημένα έπαιζε! Με πόση υπομονή, κι ακόμη, με πόση εγκαρτέρηση υπέμεινε την τελευταία της αρρώστια!.

substantiva

declinatio prima

filia-ae (f): κόρη (δοτ. και αφ. πληθ. **filiis** και **filiabus**)
 puella-ae (f): κορίτσι, κοπέλλα
 vita-ae, (f): ζωή
 prudentia-ae (f): φρόνηση, σύνεση (όχι πληθ.)
 patientia-ae (f): υπομονή (όχι πληθ.)
 constantia-ae (f): εγκρατέρευση (όχι πληθ.)

declinatio secunda

Plinius-ii/-i (m): ο Πλίνιος (κλητ. εν. Plini)
 Marcellinus-i (m): ο Μαρκελλίνος
 Fundanus-i (m): ο Φουνδανός
 annus-i (m): έτος
 amicus-i (m): φίλος
 paedagogus-i (m): παιδαγωγός

declinatio tertia

salus-salutis (f): σωτήρια, χαιρετισμός(όχι πληθ.)
 gravitas-gravitatis (f): σεμνότητα, σοβαρότητα (όχι πληθ.)
 suavitas-suavitatis (f): γλυκύτητα (όχι πληθ.)
 pater-patris (m): πατέρας(γεν. πληθ. partum)
 cervix-cervicis (f): τράχηλος, λαιμός (συνήθως στον πληθ.)
 nutrix-nutricis (f): τροφός
 praeceptor-praeceptoris (m): δάσκαλος
 valetudo-valetudinis (f): κακή υγεία, αρρώστια

verba

coniugatio prima

lectito, -avi -atum -are: διαβάζω με προθυμία

coniugatio secunda

video, vidi, visum, -ēre: βλέπω
 impleo, -evi-etum, -ēre: συμ-πληρώνω
 inhaereo, inhaesi, inhaesum, -ēre: προσκολλιέμαι

coniugatio tertia

scribo, scripsi, scriptum, -ēre: γράφω
 *morio, mortuus sum, mortuum, mori: πεθαίνω (αποθ., μτχ.μέλλ. moriturus)
 complector, complexus sum, complexum, complecti: αγκαλιάζω (αποθ.)
 diligo, dilexi, dilectum, -ēre: αγαπώ
 ludo, lusi, lusum, -ēre: παίζω

anomala

sum, fui, ---, esse: είμαι
 fero, tuli, latum, ferre: υπομένω

adiectiva (gradus)

parvus-a-um, minor-minor-minus, minimus-a-um
 festivus-a-um, festivior-ior-ius, festivissimus-a-um
 longus, longior, longissimus
 dignus, dignior, dignissimus
 modestus-a-um, modestior, modestissimus
 studiosus, studiosior, studiosissimus
 parvus, parcius, parvissimus
 novus-a-um, **recentior-ior-ius**, novissimus
 tristis, tristior, tristissimus (επίρρημα **triste & tristiter**)
 amabilis, amabilior, amabilissimus
 amans, amantior, amantissimus
 intellegens, intellegentior, intellegentissimus

adverbia (gradus)

amanter, amantius, amantissime
 modeste, -ius, -issime
 studiose, -ius, -issime
 parce, -ius, -issime

pronomina

suus-a-um: κτητική γ' προσώπου για έναν [εδώ]κτήτορα
 hic, haec, hoc: δεικτική
 ego – tu: προσωπική
 noster, nostra, nostrum: κτητική
 is, ea, id: δεικτική - επαναληπτική
 nihil: ουσιαστική αόριστη
 ille – illa – illud: δεικτική
 qui, quae, quod: επιθετική ερωτηματική

ασκήσεις

1. *anilis prudentia, suavitas puellaris*: να κλιθούν οι συνεκφορές
2. Να γράψετε τα απαρέμφατα και τις μετοχές του ρήματος *morio*
3. *feribat*: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σ' όλους τους χρόνους της οριστικής και υποτακτικής στην παθητική φωνή.
4. *impleverat, complectebatur*: Να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα των ρημάτων στη φωνή που σας δίνονται.
5. Να μετατραπούν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα εξαρτώμενα από τη φράση *Plinius narrat* και να γίνουν οι αλλαγές που απαιτεί η απαρεμφορική σύνταξη με ειδικό απαρέμφατο.
 α) *Tristissimus haec tibi scribo.*
 β) *Fundani nostri filia minor mortua est.*
 γ) *Ea puella umquam festivius vidi.*
 δ) *Nondum annos XIII impleverat et iam illi anilis prudentia erat.*
6. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις προτάσεις:
 α) *Λέγεται ότι η μικρότερη κόρη του Φουνδανού πέθανε.*
 β) *Η Μαρκέλλα στέλνει τις ευχές της στη φίλη της Ιουλία.*
 γ) *Οι πατρικοί φίλοι πάντα αγκάλιαζαν με αγάπη τη Μαρκέλλα.*

XXVII. LECTIO SEPTIMA ET VICESIMA: TO ΠΝΕΥΜΑ ΩΡΙΜΑΖΕΙ ΟΠΩΣ ΟΙ ΚΑΡΠΟΙ

Cum Accius ex urbe Roma Tarentum venisset, ubi Pacuvius grandiam aetate recesserat, devertit ad eum. Accius, qui multo minor natus erat, tragoediam suam, cui «Atreus» nomen est, ei desideranti legit.

Tum Pacuvius dixit sonora quidem esse et grandia quae scripsisset, sed videri tamen ea sibi duriora et acerbiora.

«Ita est» inquit Accius «ut dicis; neque id me sane paenitet; meliora enim fore spero, quae deinceps scribam. Nam quod in pomis est, idem esse aiunt in ingeniis: quae dura et acerba nascuntur, post fiunt mitia et iucunda; sed quae gignuntur statim vieta et mollia, non matura mox fiunt sed putria».

Όταν ο Άκκιος από την πόλη Ρώμη είχε πάει στον Τάραντα, όπου είχε αποσυρθεί ο Πακούβιος σε μεγάλη ηλικία, κατέλυσε σ' αυτόν. Ο Άκκιος, που ήταν πολύ μικρότερος στην ηλικία, την τραγωδία του, της οποίας το όνομα είναι «Ατρέας», σ' αυτόν επειδή (το) επιθυμούσε, διάβασε.

Τότε ο Πακούβιος είπε ότι ήταν βέβαια ηχηρά και μεγάλα όσα είχε γράψει, αλλά όμως ότι του φαίνονταν κάπως τραχιά και πικρά.

«Έτσι είναι» είπε ο Άκκιος «όπως λες· και δεν μετανοιώνω βέβαια γι' αυτό· γιατί ελπίζω ότι θα είναι καλύτερα, αυτά που στη συνέχεια θα γράψω. Γιατί ό,τι συμβαίνει στους καρπούς λένε ότι το ίδιο συμβαίνει και στα πνεύματα: αυτοί που γεννιούνται σκληροί και πικροί, αργότερα γίνονται γλυκείς και ευχάριστοι· αλλά όσοι γεννιούνται απ' την αρχή μαραμένοι και μαλακοί, δεν γίνονται έπειτα ώριμοι, αλλά σάπιοι».

substantiva

declinatio prima

Roma -ae(f): η Ρώμη
tragoedia -ae(f): τραγωδία

declinatio quinta

dies - diei(m): μέρα
res - rei(f): πράγμα

declinatio secunda

Accius (-ii,-i): ο Άκκιος (voc: Acci)
Pacuvius (-ii,-i): ο Πακούβιος (voc: Pacuvi)
Tarentum -i(n): ο Τάραντας
Atreus -i(m): ο Ατρέας (voc: Atreu)
pomum -i(n): καρπός
ingenium (-ii,-i)(n): πνεύμα

declinatio tertia

urbs - urbis(f): πόλη
aetas -atis(f): ηλικία (gen. plur.: -un, -ium)
nomen -inis(n): όνομα

declinatio quarta

natus -us(m): ηλικία (εύχρηστο στην abl. sing)

verba

coniugatio prima

desidero -avi -atum -are: επιθυμώ
spero -avi -atum -are: ελπίζω

coniugatio secunda

videor - visus sum -eri (+Δ.πρ.+Απ): μου φαίνεται
paenitet - paenituit -ere (+me +id): μετανοιώνω

coniugatio tertia

recedo - recessi - recessum -ere: αποσύρομαι
deverto - deverti - deversum -ere: καταλύω
devertor - deverti - deverti (semidep.)
lego - legi - iectum -ere: διαβάζω
dico - dixi - dictum -ere: λέω
scribo - scripsi - scriptum -ere: γράφω
nascor - natus sum -nasci: γεννιέμαι (dep.)
gigno - genui - genitum -ere: γεννώ

coniugatio quarta

venio - veni - ventum -ire: έρχομαι

anomala

sum - fui - esse: ειμί
fio - factus sum - fieri (παθ. του facio): γίνομαι

defectiva

inquam: φημί
aio: λέγω

adiectiva (gradus)

multus - plus (χρησιμοποιείται μόνο η ονομαστική και αιτιατική του ουδετέρου plus και η γενική pluris) - plurimus
multi - plures - plurimi
parvus - minor - minimus
durus - durior - durissimus
acerbus - acerbior - acerbissimus
bonus - melior - optimus
iucundus - iucundior - iucundissimus
maturus - maturior - maturissimus & maturrimus
grandis - grandior - grandissimus
sonorus - [sonorior - sonorissimus]
mitis - mitior - mitissimus
mollis - mollior - mollissimus
puter - [putrior - putrissimus/puterrimus]

adverbia (gradus)

sane - sanius - sanissime
post - posterius - postremum / postremo

pronomina

is - ea - id (determinativum): αυτός,-ή -ό
qui - quae - quod (relativum): οποίος,-α,-ο
suus - sua - suum (possessivum): δικός, -ή, -ό του
ego - tu (personale): εγώ - εσύ
idem - eadem - idem(determinativum)

ασκήσεις

1. Να γράψετε τους τρεις βαθμούς των επιθέτων του κειμένου και στα τρία γένη στην πτώση που βρίσκονται (όσα διαθέτουν). Στη συνέχεια να σχηματίσετε τα αντίστοιχα επιρρήματα και να γράψετε τα παραθετικά τους και στους τρεις βαθμούς.
2. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται:
venisset: α' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα
devertit: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα
desideranti: αφαιρετική ενικού
legit: το ίδιο πρόσωπο στον ενεστώτα
videri: απαρέμφατο μέλλοντα
fiunt: β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα
gignuntur: α' ενικό υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού
3. Να μεταφερθούν οι παρακάτω τύποι στις πτώσεις που ζητούνται για το καθένα:
grandi: αιτιατική ενικού
eum: αιτιατική πληθυντικού θηλυκού γένους
tragoediam: δοτική ενικού
idem: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους

XXVIII. LECTIO DUODETRICESIMA: ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΕΝΟΣ ΔΡΑΠΕΤΗ ΔΟΥΛΟΥ.

Aesopi nostri Licinus servus tibi notus Roma Athenas fugit. Is Athenis apud Patronem Epicureum paucos menses pro libero fuit, inde in Asiam abiit.

Postea Plato quidam Sardinus, cum eum fugitivum esse ex Aesopi litteris cognovisset, hominem comprehendit et in custodiam Ephesi tradidit.

Tu hominem investiga, quaeso, summaque diligentia vel Romam mitte vel Epheso rediens tecum deduc. Noli spectare quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam nihili est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi.

Ο Λίκινος, ο δούλος του Αισώπου μας, γνωστός σε εσένα, δραπέτευσε/ έφυγε από τη Ρώμη στην Αθήνα.

Αυτός έζησε στην Αθήνα, κοντά στον Πάτρωνα τον Επικούρειο, λίγους μήνες ως ελεύθερος, από εκεί έφυγε στην Ασία.

Αργότερα κάποιος Πλάτωνας από τις Σάρδεις, όταν κατάλαβε από την επιστολή του Αισώπου ότι αυτός ήταν δραπέτης, συνέλαβε τον άνθρωπο και τον παρέδωσε στη φυλακή στην Έφεσο.

Εσύ, παρακαλώ, αναζήτησε τα ίχνη του ανθρώπου και με την πιο μεγάλη φροντίδα είτε στείλε αυτόν στη Ρώμη είτε φερ' τον μαζί σου καθώς επιστρέφεις από την Έφεσο. Να μην σε απασχολήσει πόσο κοστίζει ο άνθρωπος. Γιατί είναι μικρής αξίας, όποιος είναι τόσο τιποτένιος (τέτοιος μασκαράς). Αλλά, εξαιτίας της ελεεινής πράξης και του θράσους του δούλου, ο Αίσωπος τόσο πολύ οργίστηκε, ώστε τίποτε δεν θα μπορούσε να είναι πιο ευχάριστο σε αυτόν από την επανάκτηση του δραπέτη.

s u b s t a n t i v a

declinatio prima

Roma -ae (f): η Ρώμη
 Athenae -arum (f)(plura!e tantum): η Αθήνα
 littera -ae (f): γράμμα αλφαβήτου
 litterae -arum: επιστολή
 custodia -ae (f): φυλακή
 diligentia -ae (f): φροντίδα
 audacia -ae (f): θράσος
 audaciae -arum: τολμηρές πράξεις

declinatio secunda

Aesopus -i:ο Αίσωπος
 Licinus -i: ο Λίκινος
 servus -i (m): δούλος
 fugitivus -i (m): δραπετής
 Ephesus -i (f): η Έφεσος
 pretium (-ii, -i) (n): αξία
 nihilum -i (n): τιποτένιος (μασκαράς)

declinatio tertia

Patro -onis (m): ο Πάτρωνας
 mensis -is (m): μήνας (γεν. πλθ. -um/-ium)
 Plato -onis (m): ο Πλάτωνας
 homo -inis (m): άνθρωπος
 scelus -eris (n): ελεεινή πράξη
 dolor -oris (m): πόνος, θλίψη, οργή
 recuperatio -ionis (f): επανάκτηση

v e r b a

coniugatio prima

investigo -avi -atum -are: αναζητώ
 specto -avi-atum -are: προσέχω

anomala

sum, fui, -, esse: ειμί
 abeo - abii(-ivi) - abitum - abire:φεύγω
 redeo - redii(-ivi) - reditum -ire: επιστρέφω
 possum - potui - posse: μπορώ
 nolo - nolui - nolle: επιθυμώ

coniugatio tertia

*fugio - fugi - fugitum -ēre: φεύγω - διαφεύγω
 nosco - novi - notum -ēre: γνωρίζω
 cognosco - cognovi - cognitum -ēre: γνωρίζω
 comprehendo -ndi -nsum -ēre: συλλαμβάνω
 trado - tradidi - traditum -ēre: παραδίδω
 quaeso ,----,----, quaesēre: παρακαλώ (ελλειπτικό)
 mitto - misi - missum -ēre: στέλνω
 deduco - deduxi - deductum -ēre: φέρνω
 *(afficio)adficio - adfeci - adfectum -ēre +Αιτ.+Αφ.: περιβάλλω κάποιον με κάτι

adiectiva (gradus)

paucus - paucior - paucissimus
 liber - liberior - liberrimus
 superus - superior - supremus / summus
 parvus - minor - minimus
 gratus - gratior - gratissimus

pronomina

noster, nostra, nostrum (κτητική)
 tu (προσωπική)
 is, ea, id (οριστική - επαναληπτική)
 quidam, quaedam, quoddam (αόριστη επιθετική)
 quantus, -a, -um (ερωτηματική)
 qui, quae, quod (αναφορική)
 tantus, -a, -um (δεικτική)
 nihil (αόριστη ουσιαστική)

α σ κ ή σ ε ι ς

1. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται:
fugit: το γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού
fuit: το απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)
abiiit: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα
rediens: γενική ενικού μετοχής στον χρόνο που βρίσκεται
cognovisset: το β' ενικό οριστικής μέλλοντα
tradidit: το α' ενικό οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα
investiga: ο ίδιος τύπος στον μέλλοντα
mitte: το β' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου
deduc: το γ' ενικό υποτακτικής ενεστώτα
est adfectus: το γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα
possit: ο ίδιος τύπος στον παρατατικό
2. *noli spectare*: να δηλωθεί η απαγόρευση με τον άλλο τρόπο. *investiga*: Να μετατραπεί η προστακτική σε έκφραση απαγόρευσης και με τους δύο γνωστούς τρόπους
3. Να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση από το *Sallustius tradit*:
 i) Aesopi nostri Licinus servus tibi notus Roma Athenas fugit
 ii) Is Athenis apud Patronem Epicureum paucos menses pro libero fuit, inde in Asiam abiit.
4. Να μετατραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ: *Noli spectare quanti homo sit*

XXIX. LECTIO UNDETRICESIMA: Ο ΟΚΤΑΒΙΑΝΟΣ, Ο ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΡΑΚΙ

Cum Octavianus post victoriam Actiacam Romam rediret, homo quidam ei occurrit corvum tenens; eum instituerat haec dicere: «Ave, Caesar, victor imperator». Caesaris multum interfuit corvum emere; itaque viginti milibus sestertium eum emit.

Id exemplum sutorem quendam incitavit, ut corvum doceret parem salutationem. Diu operam frustra impendebat; quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat «Oleum et operam perdidit».

Tandem corvus salutationem didicit et sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit. Audita salutatione Caesar dixit: «Domi satis salutationum talium audio».

Tum venit corvo in mentem verborum domini sui: «Oleum et operam perdidit».

Ad haec verba Augustus risit emitque avem tanti, quanti nullam adhuc emerat.

Καθώς (ή: όταν) ο Οκταβιανός επέστρεφε στη Ρώμη μετά τη νίκη του στο Άκτιο, πήγε να τον συναντήσει κάποιος άνθρωπος που κρατούσε (κρατώντας) ένα κοράκι. Το είχε διδάξει να λέει τα εξής: «Χαίρε, Καίσαρα, νικητή στρατηγέ». Ο Καίσαρας ενδιαφέρθηκε πολύ να αγοράσει το κοράκι· το αγόρασε λοιπόν για είκοσι χιλιάδες σηστερτίους.

Το παράδειγμα αυτό παρακίνησε κάποιον παπουτσή να μάθει/να διδάξει τον ίδιο χαιρετισμό σ' ένα κοράκι. Για πολύ καιρό κόπιαζε μάταια· κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσής συνήθιζε να λέει: «Κρίμα στον κόπο μου (ή: έχασα το λάδι και τον κόπο μου)».

Επιτέλους το κοράκι έμαθε τον χαιρετισμό και ο παπουτσής θέλοντας να κερδίσει χρήματα, το έφερε στον Καίσαρα. Όταν άκουσε τον χαιρετισμό, ο Καίσαρας είπε: «Στο σπίτι ακούω αρκετούς τέτοιους χαιρετισμούς». Τότε το κοράκι θυμήθηκε (ή: τότε ήρθαν στο νου του κορακιού) τα λόγια του κυρίου του: «Κρίμα στον κόπο μου (ή: έχασα το λάδι και τον κόπο μου)». Ακούγοντας τα λόγια αυτά, ο Αύγουστος γέλασε και αγόρασε το πουλί για τόσο (μεγάλο ποσό), για όσο δεν είχε αγοράσει κανένα (πουλί) μέχρι τότε.

substantiva

declinatio prima

victoria -ae(f): νίκη
 Roma -ae(f): η Ρώμη
 opera -ae(f): κόπος (πληθ. operae -arum: μισθωτοί εργάτες - ετερόσημο)
 pecunia -ae(f): χρήματα

declinatio secunda

Octavianus -i(m): ο Οκταβιανός
 corvus -i(m): κοράκι
 sestertius -ii (m): σηστέρσιος (γεν.πλθ. sestertium, sestertiorum)
 exemplum -i(n): παράδειγμα
 oleum -i(n): λάδι
 verbum -i(n): λόγος
 dominus -i(m): αφεντικό

declinatio tertia

homo -inis(m): άνθρωπος
 victor -oris(m): νικητής
 imperator -oris(m): στρατηγός
 Caesar -is(m): ο Καίσαρας
 sutor -oris(m): παπουτστής
 salutatio -ionis(f): χαιρετισμός
 mens - mentis(f): νους
 avis -is(f): πουλί (abl. sing. -i/-e)

verba

coniugatio prima

incito -avi -atum -are: παρακινώ

coniugatio secunda

teneo - tenui - tentum -ēre: κρατώ
 doceo - docui - doctum -ēre: διδάσκω
 respondeo -ndi -nsum -ēre: απαντώ
 soleo - solitus sum -ēre: συνηθίζω (semidep.)
 rideo - risi - risum -ēre: γελάω

coniugatio tertia

occurro - occurri/occurri - occursum -ēre +Dat: πηγαίνω να συναντήσω κάποιον
 instituo - institui - institutum -ēre: διδάσκω
 dico - dixi - dictum -ēre: λέγω
 emo - emi - emptum -ēre: αγοράζω
 impendo - impendi - impensum -ēre: ξοδεύω
 perdo - perdidici - perditum -ēre: χάνω
 disco - didici - -ēre: μαθαίνω

coniugatio quarta

venio - veni - ventum -ire: έρχομαι
 audio - audiui - auditum -ire: ακούω

anomala

redeo - redii (-ivi) - reditum -ire: επιστρέφω
 interest - interfuit - interesse +γεν.προσ.+απαρ.: με ενδιαφέρει να κάνω κάτι
 affero - attuli - allatum - afferre: φέρνω
 (aveo): (h)ave, (h)avete - (h)aveto -(h)avēre: χαίρε!

adiectiva (gradus)

cupidus - cupidior - cupidissimus

adverbia (gradus)

diu - diutius - diutissime
 multum - plus - plurimum
 satis - satius ----

pronomina

quidam - quaedam - quoddam: indefinitum adiectivum
 nullus -a -um: indefinitum / adiectivum pronominale
 is - ea - id: determinativum
 hic - haec - hoc: demonstrativum
 talis -is -e: demonstrativum
 tantus -a -um: demonstrativum
 suus - sua - suum: possessivum
 quantus -a -urn: relativum

ασκήσεις

Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

homo quidam: η γενική ενικού

haec: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

sutorem: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

parem salutationem: η αφαιρετική ενικού

avis: η γενική πληθυντικού

talium: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

mentem: η δοτική πληθυντικού

rediret: το γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα

doceret: το α' πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελείκου Ε.Φ.

impendebat: το β' ενικό προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ.

respondebat: το β' πληθυντικό υποτακτικής μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)

solebat: το απαρέμφατο μέλλοντα

didicit: το γ' ενικό οριστικής μέλλοντα

venit: το β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ. Δεν έχει γ' πληθυντικό η προστακτική ενεστώτα Ε.Φ.

risit: το α' πληθυντικό υποτακτικής παρακειμένου Ε.Φ.

XXX. LECTIO TRICESIMA: Ο ΛΙΚΙΝΙΟΣ ΜΟΥΡΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΗΘΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Hic vero, iudices, et fuit in Asia et viro fortissimo patri suo, magno adiumento in periculis, solacio in laboribus, gratulationi in victoria fuit. Et si habet Asia suspicionem quendam luxuriae, Murenam laudare debemus, quod Asiam vidit sed in Asia continenter vixit. Quam ob rem accusatores non Asiae nomen Murenae obiecerunt, ex qua laus familiae, memoria generi, honos et gloria nomini constituta est, sed aliquod flagitium ac dedecus aut in Asia susceptum aut ex Asia deportatum. Meruisse vero stipendia in eo bello virtutis fuit; patre imperatore libentissime meruisse pietatis fuit; finem stipendiorum patris victoriam ac triumphum fuisse felicitatis fuit.

Αυτός όμως, (κύριοι) δικαστές, και βρέθηκε (έζησε) στην Ασία και έναν πολύ γενναίο άνδρα, τον πατέρα του, βοήθησε πολύ στους κινδύνους, παρηγόρησε στις ταλαιπωρίες, συγχάρηκε στη νίκη. Και αν η Ασία έχει κάποια υποψία τρυφής, οφείλουμε να επαινέσουμε τον Μουρήνα, επειδή είδε την Ασία, αλλά έζησε στην Ασία με εγκράτεια. Γι' αυτόν τον λόγο οι κατήγοροι δεν απέδωσαν μομφή στον Μουρήνα για το όνομα "Ασία", από την οποία δημιουργήθηκε έπαινος για την οικογένεια, υστεροφημία για τη γενιά, τιμή και δόξα για το όνομά (του), αλλά (τον κατηγόρησαν για) κάποιο όνειδος και ντροπή, που είτε (του) φορτώθηκε στην Ασία είτε έφερε μαζί του από την Ασία. Το ότι όμως υπηρέτησε τη θητεία σε αυτόν τον πόλεμο υπήρξε δείγμα ανδρείας· το ότι υπηρέτησε με πολύ μεγάλη προθυμία (στον στρατό), ενώ ο πατέρας του ήταν στρατηγός, υπήρξε δείγμα σεβασμού· το ότι το τέλος της θητείας (του) συνέπεσε με τη νίκη και τον θρίαμβο του πατέρα (του), υπήρξε δείγμα καλής τύχης.

substantiva

declinatio prima

Asia -ae(f): η Ασία
 victoria -ae(f): νίκη
 luxuria -ae / luxuries -ei(f): τρυφή (sing. tantum)
 Murena -ae(m): ο Μουρήνας
 familia -ae(f): οικογένεια
 memoria -ae(f): μνήμη
 gloria -ae(f): δόξα

declinatio quinta

res - rei(f): πράγμα

declinatio secunda

vir - viri(m): άνδρας
 adiumentum -i(n): βοήθεια
 periculum -i(n): κίνδυνος
 solacium (-ii, -i)(n): παρηγοριά
 flagitium (-ii, -i)(n): όνειδος
 stipendium (-ii, -i)(n): μισθός
 stipendia -orum: θητεία
 bellum -i(n): πόλεμος
 triumphus -i(m): θρίαμβος

iudex -icis(m): δικαστής
 pater -tris(m): πατέρας
 labor -oris(m): μόχθος
 gratulatio -ionis(f): έκφραση συγχαρητηρίων
 suspicio -ionis(f): υποψία
 accusator -oris(m): κατήγορος
 nomen -inis(n): όνομα
 laus -udis(f): έπαινος
 genus -eris(n): γένος

declinatio tertia

honos / honor -oris(m): τιμή
 dedecus -oris(n): όνειδος
 virtus -utis(f): ανδρεία
 imperator -oris(m): στρατηγός
 pietas -atis(f): σεβασμός
 finis -is(m): τέλος
 fines -ium: σύνορα
 felicitas -atis(f): ευτυχία

verba

coniugatio prima

laudo -avi -atum -are: επαινώ
 deporto -avi -atum -are: φέρνω από κάπου

anomala

sum - fui - esse: ειμί

coniugatio secunda

habeo - habui - habitum -ēre: έχω
 debeo - debui - debuium -ēre: οφείλω
 video - vidi - visum -ēre: βλέπω
 mereo - merui - meritum -ēre: αξίζω
 mereo stipendia: υπηρετώ στο στρατό

coniugatio tertia

vivo - vixi - victum - ēre: ζω
 *obicio - obieci - obiectum - ēre: μέμφομαι για (+Ατ. +Δοτ.)
 *suscipio - suscepi - susceptum - ēre: παραλαμβάνω
 constituo - constitui - constitutum - ēre: δημιουργώ

adiectiva (gradus)

fortis - fortior - fortissimus
 magnus - maior - maximus

adverbia (gradus)

continenter -ntius -ntissime (continens -entis)
 iibenter -ntius -ntissime (libens -ntis)

pronomina

hic - haec - hoc: demonstrativum
 suus - sua - suum: possessivum
 quidam - quaedam - quoddam: indefinitum adiectivum
 qui - quae - quod: relativum
 aliqui - aliqua - aliquod: indefinitum -adiectivum

ασκήσεις

1. *deportatum, susceptum, meruisse, fuisse*: Να γράψετε τα απαρέμφατα και τις μετοχές των ρημάτων από τα οποία προέρχονται οι τύποι, σε όλους τους χρόνους και στη φωνή που βρίσκονται.
2. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αφού μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό, προσέχοντας να προκύπτουν προτάσεις νοηματικώς ορθές:
 - α) Hic fuit in Asia.
 - β) Hic viro fortissimo magno adiumento fuit.
 - γ) Quam ob rem accusatores non Asia nomen illi obiecerunt.
 - δ) Honos et gloria nomini constituta est.
 - ε) Aliquod flagitium ac dedecus aut in Asia susceptum aut ex Asia deportatum est.
3. Να μεταφερθούν στα λατινικά οι παρακάτω προτάσεις:
 - α) Τον παρηγόρησε στον θάνατο του πατέρα του
 - β) Σου επιτρέπεται να υπηρετήσεις την θητεία σου ενώ ο πατέρας σου είναι κατήγορος

XXXI. LECTIO PRIMA ET TRICESIMA: Η ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ ΔΕ ΒΓΑΙΝΕΙ ΠΑΝΤΑ ΣΕ ΚΑΛΟ

Bello Latino T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Romanorum praefuit. Is cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugna abstinerent.

Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitavit et a duce hostium his verbis proelio lacessitus est: «Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat». Tum adulescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permotus, iniussu consulis in certamen ruit; et fortior hoste, hasta eum transfixit et armis spoliavit. Statim hostes fuga salutem petiverunt.

Sed consul, cum in castra revertisset, adulescentem, cuius opera hostes fugati erant, morte multavit.

Στον Λατινικό πόλεμο ο Τίτος Μάνλιος, ο ύπατος, καταγόμενος από αριστοκρατική γενιά είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Αυτός, όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταξε να απέχουν όλοι από την μάχη.

Λίγο αργότερα όμως ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και προκλήθηκε σε μάχη από τον αρχηγό των εχθρών με αυτά τα λόγια: «Ας μονομαχήσουμε για να κριθεί από την έκβαση της μονομαχίας, πόσο ο Λατίνος στρατιώτης υπερέχει από τον Ρωμαίο στην ανδρεία». Τότε ο νεαρός, επειδή είχε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του και επειδή παρασύρθηκε από την επιθυμία για μάχη, αντίθετα με την διαταγή του υπάτου, όρμησε στην μάχη. Και (όντας) πιο δυνατός από τον εχθρό, τον διαπέρασε με το δόρυ και τον απογύμνωσε από τα όπλα (του). Αμέσως οι εχθροί ζήτησαν την σωτηρία στην φυγή.

Αλλά ο ύπατος, όταν επέστρεψε στο στρατόπεδο, τιμώρησε με θάνατο τον νεαρό, με την ενέργεια του οποίου είχαν τραπεί σε φυγή οι εχθροί.

substantiva

declinatio prima

pugna -ae(f): μάχη
 hasta -ae(f): δόρυ
 fuga -ae(f): φυγή
 opera -ae(f): εργασία/ενέργεια

declinatio quarta

exercitus -us(m): στρατός
 eventus -us(m): έκβαση
 [iniussus -us](m) (μόνο Αφ.): αντίθετα με την διαταγή κάποιου

declinatio secunda

bellum -i(n): πόλεμος
 Manlius -i(i)(m): Μάνλιος
 Romanus -i(m): Ρωμαίος
 castrum -i(n): φρούριο
 castra -orum(n): στρατόπεδο
 filius -i(i)(m): γιος
 verbum -i(n): λόγος
 proelium -ii -i(n): μάχη
 arma -orum(n): όπλα

declinatio tertia

consul -ulis(m): ύπατος
 genus -eris(n): γένος
 hostis -is(m): εχθρός
 dux -cis(m): αρχηγός
 miles -itis(m): στρατιώτης
 virtus -utis(f): ανδρεία
 adulescens -entis(m): νεαρός
 vis(f): δύναμη (ελλειπτικό)
 cupiditas -atis(f): επιθυμία
 certamen -inis(n): αγώνας
 mors - mortis(f): θάνατος
 salus -utis(f): σωτηρία

verba

coniugatio prima

praeterequito -avi -atum -are: περνώ έφριππος μπροστά από...
 pugno -avi -atum -are: μάχομαι
 spolio -avi -atum -are: +Αιτ. προσ. +Αφ.: απογυμνώνω
 multo -avi -atum -are: τιμωρώ (+Αφ. της ποινής)
 fugo -avi -atum -are: τρέπω σε φυγή

coniugatio secunda

abstineo - abstinui - abstentum -ēre +βουλ. πρότ.: απέχω
 permoveo - permovi - permotum -ēre: παρακινώ

anomala

praesum - praefui - praesesse : έχω την αρχηγία
 abeo - abi(v)i - abitum - abire: φεύγω από...

coniugatio tertia

nascor - natus sum - nasci: γεννιέμαι (dep.) (μτχ μέλλ.: nasciturus)
 edico - edixi - edictum -ēre + βουλ.πρότ.: διατάζω να...
 lacesso - lacessivi - lacessitum -ēre +Αιτ. +Δοτ.: προ καλώ κάποιον σε...
 *congregior - congressus sum - congregi: μονομαχώ (dep.)
 cerno - crevi - cretum -ēre: κρίνω
 cernor - conspectus sum - cerni
 antecello — — -ēre +Δοτ. +Αφ.: ξεπερνώ κάποιον σε κάτι
 confido - confisus sum -ēre: έχω εμπιστοσύνη (semidep.)
 ruo - rui - rutum -ēre: ορμώ (μτχ. Μελ.: ruiturus)
 transfigo - transfixi - transfixum -ēre: διαπερνώ. Προσοχή! fingo - finxi - fictum - ēre: πλάθω
 peto - peti(v)i - petitum -ēre: ορμώ, ζητώ
 revertor - reverti - reverti: επιστρέφω(semidep.)
 revertor - reversus sum - reverti: (dep.)

adiectiva (gradus)

nobilis - nobilior - nobilissimus
 fortis - fortior - fortissimus

pronomina

is - ea - id: determinativum
 hic - haec - hoc: demonstrativum
 quantus -a -urn: interrogativum
 suus - sua - suum: possessivum
 qui - quae - quod: relativum
 quantus -a -urn: relativum

ασκήσεις

1. Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και στους δύο αριθμούς (εφόσον αυτό είναι δυνατόν) των τριτοκλίτων ουσιαστικών που σχηματίζουν τη γενική του πληθυντικού με κατάληξη -ium.
2. nobili genere: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
3. Να μεταφέρετε τα επίθετα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη των τριών βαθμών, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
4. Να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα των ρημάτων της 1ης συζυγίας του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
5. praefuit, abiret: Να γίνει χρονική αντικατάσταση των τύπων και να κλιθεί η προστακτική έγκλιση ενεστώτα και μέλλοντα.
6. Των αποθετικών ρημάτων του κειμένου να γραφούν όλοι οι ενεργητικοί τύποι.

XXXIII. LECTIO TERTIA ET TRICESIMA: ΚΑΙΡΟΣ ΓΙΑ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Omnia sunt excitanda tibi uni, C. Caesar, quae iacere sentis percussa
atque prostrata impetu belli ipsius, quod necesse fuit: constituenda
iudicia, revocanda fides, comprimendae libidines, propaganda suboles;
omnia quae dilapsa iam diffluxerunt, severis legibus vincienda sunt. In
tanto civili bello, in tanto ardore animorum et armorum, quassata res
publica multa perdidit et ornamenta dignitatis et praesidia stabilitatis
suae; multaque uterque dux fecit armatus, quae idem togatus fieri
prohibuisset. Quare subveniendum reipublicae est et omnia nunc belli
vulnera tibi sananda sunt, quibus praeter te mederi nemo potest.

Όλα πρέπει να ανασυγκροτηθούν/αποκατασταθούν από σένα μόνο, Γάιε Καίσαρα, όσα ξέρεις ότι κείτονται αναποδογυρισμένα (ή καταλυμένα) και ριγμένα κάτω από τη λαίλαπα του ίδιου του πολέμου, πράγμα που υπήρξε αναγκαίο/ αναπόφευκτο (ή που υπήρξε αναγκαίος): πρέπει να αναδιοργανωθούν τα δικαστήρια (ή να αναδιοργανωθεί η δικαιοσύνη), πρέπει να αποκατασταθεί η εμπορική πίστη, πρέπει να χαλιναγωγηθούν τα πάθη, πρέπει να επιδιωχθεί η αύξηση του πληθυσμού· όλα όσα, αφού κατέρρευσαν, καταλύθηκαν πια, πρέπει να στερεωθούν με αυστηρούς νόμους. Σε έναν τόσο μεγάλο (ή φοβερό) εμφύλιο πόλεμο, μέσα στο τόσο μεγάλο πάθος των ψυχών και των όπλων, η ρημαγμένη πολιτεία έχασε και πολλά διακριτικά του κύρους και (πολλά) στηρίγματα της σταθερότητάς της· και πολλά έκανε και ο ένας και ο άλλος αρχηγός στον πόλεμο, τα οποία ο ίδιος θα είχε εμποδίσει να γίνουν (ή να συμβούν) στην ειρήνη (ή σε περίοδο ειρήνης). Επομένως, πρέπει να βοηθηθεί η πολιτεία και πρέπει να θεραπευτούν τώρα από σένα όλα τα τραύματα (ή όλες οι πληγές) του πολέμου, τα οποία (ή τις οποίες) κανείς εκτός από σένα δεν μπορεί να γιατρέψει.

substantiva

declinatio secunda

animus, -i (m): ψυχή
bellum, -i (n): πόλεμος
arma, -orum (n): όπλα (plurale tantum)
ornamentum, -i (n): διακριτικό, στολίδι
iudicium, -ii/ -i (n): δικαστήριο,
δικαιοσύνη
praesidium, -ii/ -i (n): στήριγμα

declinatio tertia

Caesar, -aris (m): ο Καίσαρας
ardor, -oris (m): πάθος
dux, -cis (m): αρχηγός
libido, -inis (f): πάθος
suboles, -is (f): απόγονοι (ετερόσημο, γεν. πληθ. -um)
lex, -gis (f): νόμος
dignitas, -atis (f): κύρος (γεν. πληθ. -um/ -ium, άρα και αιτ. πληθ. -es/ -is)
stabilitas, -atis (f): σταθερότητα
vulnus, -eris (n): τραύμα

declinatio quarta

impetus, -us (m): ορμή

declinatio quinta

fides, -ei (f): εμπορική πίστη (μόνο ενικός)
res, -ei (f): πράγμα
res publica: η πολιτεία

verba

coniugatio prima

excito, -avi -atum -are: ανασυγκροτώ
revoco, -avi -atum -are: αποκαθιστώ
propago -avi -atum -are: αφήνω απογόνους
quasso, -avi -atum -are: συντρίβω
sano, -avi -atum -are: θεραπεύω
(armo -avi -atum -are: σπλίζω)

coniugatio secunda

iaceo, iacui, iacitum, -ēre: κείτομαι
prohibeo, prohibui, prohibitum, -ēre: εμποδίζω
medeor, (sanavi), —, -ēri: γιατρεύω (αποθ.)

coniugatio tertia

percello, perculi, perculsum, -ēre: ανατρέπω
prosterno, prostravi, prostratum, -ēre: καταλύω, ρίχνω κάτω
constituo, constitui, constitutum, -ēre: αναδιοργανώνω
diffluo, diffluxi, diffluctum, -ēre: καταλύομαι
perdo, perdidici, perditum, -ēre: χάνω
comprimo, compressi, compressum, -ēre: χαλιναγωγώ
*facio, feci, factum, -ēre: κάνω (β' εν. προστ. ενεστ.: fac)
dilabor, dilapsus sum, dilapsus, dilābi: καταρρέω (αποθ.)

coniugatio quarta

sentio, sensi, sensum, -ire: αισθάνομαι, γνωρίζω
vincio, vinxī, vinctum, -ire: στερεώνω
subvenio, subveni, subventum, -ire: βοηθώ (+δοτική)

anomala

fio, factus sum, fieri: γίνομαι
possum, potui, —, posse: μπορώ
sum, fui, —, esse: ειμί

adiectiva (gradus)

severus, -a, -um, -ior, -ior, -ius, -issimus, -a, -um)
multi, -ae, -a: plures, plures, plur(i)a, plurimi, -ae, -a,
(επίρρημα: multum, - plus, plurimum)

pronomina

idem, eadem, idem (δεικτική-επαναληπτική)
qui, quae, quod (αναφορική)
tantus, -a, -um (δεικτική)
nemo, (nemo), nihil (ουσιαστική αόριστη)
suus, -a, -um (κτητική ως αυτοπαθητική)
tu (προσωπική)
ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)

ασκήσεις

- Να δοθούν οι τύποι της παθητικής περιφραστικής συζυγίας που ζητούνται:
γ' ενικό οριστικής παρακειμένου του dico.
β' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα του venio.
α' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα του imitor.
γ' πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελικού του caveo.
απαρέμφατο ενεστώτα του ropo.
β' ενικό οριστικής παρατατικού του capio.
- Evertit, doceremus:** να αντικαταστήσετε χρονικά τους τύπους που σας δίνονται στην παθητική περιφραστική συζυγία διατηρώντας το πρόσωπο και την έγκλισή τους.

XXXIV. LECTIO QUARTA ET TRICESIMA: Ο ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ Ο ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΡΧΟΙ

Cum Africanus in Literno esset, complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt. Tum Scipio, cum se ipsum captum venisse eos existimasset, praesidium domesticorum in tecto conlocavit. Quod ut praedones animadverterunt, abiectis armis ianuae appropinquaverunt et clara voce Scipioni nuntiaverunt (incredibile auditu!) virtutem eius admiratum se venisse. Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is fores reserari eosque intromitti iussit. Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt et cupide Scipionis dextram osculati sunt.

Cum ante vestibulum dona posuissent, quae homines deis immortalibus consecrare solent, domum reverterunt.

Όταν ο Αφρικανός βρισκόταν στο Λίτερνο, κατά τύχη ήρθαν (έτυχε να έρθουν) προς αυτόν αρκετοί αρχηγοί ληστών, για να τον χαιρετίσουν επίσημα. Τότε ο Σκιπίωνα, επειδή νόμισε ότι αυτοί είχαν έλθει για να συλλάβουν αυτόν τον ίδιο, εγκατέστησε στο σπίτι (του) φρουρά από δούλους του σπιτιού. Μόλις παρατήρησαν αυτό οι ληστές, αφού πέταξαν μακριά τα όπλα, πλησίασαν την πόρτα και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στο Σκιπίωνα (απίστευτο στο άκουσμα! / να το ακούς και να μην το πιστεύεις!) ότι είχαν έρθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του. Όταν οι δούλοι του σπιτιού μετέφεραν αυτά (τα λόγια των ληστών) στο Σκιπίωνα, αυτός διέταξε να ανοίξουν τις πόρτες και να τους βάλουν μέσα (να ανοιχτούν οι πόρτες και να εισαχθούν αυτοί). Οι ληστές προσκύνησαν τις παραστάδες της πόρτας σαν ιερό ναό και φίλησαν με πάθος το δεξί (χέρι) του Σκιπίωνα. Αφού τοποθέτησαν / άφησαν μπροστά στην είσοδο δώρα, που οι άνθρωποι συνηθίζουν να προσφέρουν στους αθάνατους θεούς, επέστρεψαν στον τόπο τους (στην πατρίδα τους).

s u b s t a n t i v a

declinatio secunda

Africanus -i(m): ο Αφρικανός
 domestici -orum(m): δούλοι του σπιτιού
 (plurale tantum, από το επίθετο domesticus -a -um)
 deus -i(m): θεός
 Litemum -i(n): το Λίτερνο
 praesidium -i(i)(n): φρουρά
 tectum -i (n): σπίτι
 arma -orum(n): όπλα (plurale tantum)
 templum -i(n): ναός
 vestibulum -i(n): είσοδος
 donum -i(n): δώρο

declinatio tertia

praedo -onis(m): ληστής
 dux - ducis(m): αρχηγός
 Scipio -onis(m): Σκιπίωνας
 homo -inis(m): άνθρωπος
 postis -is (m): παραστάδα
 foris -is (συνήθ) fores -ium (f): πόρτα
 vox - vocis(f): φωνή
 virtus - virtutis(f): αρετή, ανδρεία
 [fors - fortis(f): τύχη, αφ. (επίρρ.)]

declinatio prima

ianua -ae (f): πόρτα
 dextra -ae (f) (ενν. manus): το δεξί (χέρι)

v e r b a

coniugatio prima

saluto -avi -atum -are: χαιρετίζω επίσημα
 existimo -avi -atum -are: νομίζω
 conloco/colloco -avi -atum -are: εγκαθιστώ
 appropinquo -avi -atum -are: πλησιάζω
 nuntio -avi -atum -are: αναγγέλλω
 resero -avi -atum -are: ανοίγω
 consecro -avi -atum -are: προσφέρω, αφιερώνω
 admiror - admiratus sum -ari: θαυμάζω (dep.)
 venero - veneratus sum -ari: προσκυνώ(dep.)
 osculor - osculatus sum -ari: φιλώ(dep.)

coniugatio secunda

iubeo - iussi - iussum - iubere: διατάζω
 soleo - solitus sum -ere: συνηθίζω (semidep.)

coniugatio tertia

*cario - cepi - captum -ere: συλλαμβάνω (εδώ)
 *abicio - abieci - abiectum -ere: καταθέτω (όπλα)
 animadverto -rti -rsum -ere: παρατηρώ
 intromitto -misi -missum -ere: βάζω μέσα
 pono - posui - positum -ere: τοποθετώ
 revertor - reverti - reverti: επιστρέφω (semidep.)
 revertor - reversus sum - reverti: (dep.)

coniugatio quarta

venio - veni - ventum - venire: έρχομαι
 audio -i(v)i - auditum -ire: ακούω

anomala

refero - ret(t)uli - rel(l)atum -ferre:
 αναφέρω

adiectiva (gradus)

clarus - clarior - clarissimus
 sanctus - sanctior - sanctissimus
 dexter - dexterior - dextimus
 (dexter -xtra -xtrum/dexter -xtera -xterum)
 complures, -es, -a / -ia.
 γεν.. πληθ.: -ium. (Δεν σχηματίζει
 συγκριτικό. Ο υπερθετικός =
 complurima (που απαντά μία φορά σε
 λατινικό κείμενο) και complurimi. Δεν
 έχει ενικό).

adverbia (gradus)

cupide - cupidius - cupidissime

pronomina

qui - quae - quod: relativum
 ego - tu: personale
 is - ea - id: determinativum
 ipse - ipsa - ipsum: determinativum
 hic - haec - hoc: demonstrativum

ασκήσεις

1. *clara voce, deis immortalibus*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν στον αριθμό που βρίσκονται.
2. *clara, sanctum*: Να σχηματίσετε και τους τρεις βαθμούς των αντίστοιχων επιρρημάτων.
3. Να εντοπίσετε τα ρήματα της κατηγορίας του “cario”. Να κλίνετε την οριστική ενεστώτα και την υποτακτική παρατατικού της παθητικής φωνής.
4. Να γράψετε τους ονοματικούς τύπους των παρακάτω ρημάτων στη φωνή που σας δίνονται: *conlocavit, solent, posuissent*.
5. *abiectis armis*: Να αναλύσετε τη μετοχή με δευτερεύουσα χρονική πρόταση εισαγόμενη με τον ιστορικό-διηγηματικό cum.

XXXV. LECTIO QUINTA ET TRICESIMA: Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni tradunt. Nemo vero eos miseretur, quod infeliciter vixerint. Menenius Agrippa, qui inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit, aere collato funeratus est.

Atilius Regulus, cum Poenos in Africa funderet, ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus; id senatui publice curari placuit, quoniam Regulus aberat. Scipionis filiae ex aerario dotem acceperunt, quia nihil illis reliquerat pater. Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre, cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret. O felices viros puellarum, quibus populus Romanus loco soceri fuit!

Λένε (αναφέρουν) πως ο Όμηρος είχε έναν δούλο, τρεις ο Πλάτωνα, κανέναν ο Ζήωνα. Κανείς όμως ας μην τους λυπηθεί, επειδή τάχα έζησαν στη δυστυχία. Ο Μενήνιος Αγρίππας, ο οποίος ήταν μεσολαβητής για την κοινή συμφιλίωση ανάμεσα στους πατρίκιους και στους πληβείους, κηδεύτηκε με έρανο. Ο Ατίλιος Ρήγουλος, όταν έτρεπε σε φυγή τους Καρχηδονίους στην Αφρική, έγραψε στη Σύγκλητο ότι είχε φύγει ο μισθωτός εργάτης του κι είχε εγκαταλειφθεί το χωράφι του απ' αυτόν•η Σύγκλητος αποφάσισε να αναλάβει το κράτος τη φροντίδα του αγρού, επειδή ο Ρήγουλος απουσίαζε. Οι κόρες του Σκιπίωνα πήραν προίκα από το δημόσιο ταμείο, επειδή ο πατέρας (τους) δεν είχε αφήσει τίποτα σε εκείνες. Δίκαιο ήταν, μα τον Ηρακλή, ο ρωμαϊκός λαός να πληρώσει φόρο στον Σκιπίωνα, αφού ο ίδιος εισέπραττε μόνιμα φόρο από την Καρχηδόνα. Ευτυχισμένοι οι άντρες των κοριτσιών, για τους οποίους ο ρωμαϊκός λαός πήρε τη θέση του πεθερού τους!

s u b s t a n t i v a

declinatio prima

Agrippa -ae (m): ο Αγρίππας
Africa -ae (f): η Αφρική
gratia -ae (f): χάρη, συμφιλίωση
gratiae -arum = ευγνωμοσύνη (ετερόσημο)
filia -ae (f): κόρη (δοτ. και αφ. πληθ. filii & filibus)
puella -ae (f): κορίτσι

declinatio quarta

senatus -us (m): η Σύγκλητος (χωρίς πληθ. Δοτ. εν.:
senatui & senatu)

declinatio quinta

plebes, plebei (f): πληβείοι (Κλίνεται και σαν τη γ'
κλίση. Χωρίς πληθ.)

declinatio secunda

Homerus -i (m): ο Όμηρος
servus -i (m): δούλος
Poeni -orum (m): οι Καρχηδόνοι
Menenius -ii/-i (m): ο Μενήνιος (κλητ. εν.: Meneni)
Atilius -ii/-i (m): ο Ατίλιος (κλητ. εν.: Atili)
Regulus -i (m): ο Ρήγουλος
vir, viri (m): άντρας
mercenarius -ii (m): μισθωτός εργάτης
populus -i (m): λαός
locus -i (m): τόπος
loci -orum: χωρία βιβλίου
loca -orum: τόποι (ετερογενές).
socer, soceri (m): πεθερός
aerarium -ii/-i (n): δημόσιο ταμείο
tributum -i (n): φόρος

declinatio tertia

Plato -onis (m): ο Πλάτωνας
Zeno -onis (m): ο Ζήνωνας
pater -tris (m): πατέρας
patres -um = πατρίκιοι. Γεν. πληθ.: patrum)
sequester -stris (m): μεσολαβητής (γεν. πληθ.:
sequestrium)
Scipio -onis (m): ο Σκιπίωνας
Hercules -is (m): ο Ηρακλής
plebs, plebis (f): πληβείοι (και με την ε' κλίση:
plebes, plebei. Χωρίς πληθ.)
dos, dotis (f): προίκα (γεν.πληθ.: dotium)
Carthago, Carthaginis (f): η Καρχηδόνα
aes, aeris (n): χαλκός, μπρούντζος, χρήματα. (στον
πληθ.= χάλκινα αντικείμενα)
rus, ruris (n): αγρός

v e r b a

coniugatio prima

funero -avi -atum -are: κηδεύω
curo -avi -atum -are: φροντίζω
miseror, -atus sum, -āri: λυπάμαι (αποθ.)

coniugatio secunda

placet, placuit & placitum est, -ēre: αποφασίζω,
μου φαίνεται σωστό +δοτ. προσ. (εδώ είναι
απρόσωπο)

coniugatio tertia

vivo, vixi, victum, -ēre: ζω
trado, tradidi, traditum, -ēre: παραδίδω
fundo, fudi, fusum, -ēre: χύνω, τρέπω σε φυγή
scribo, scripsi, scriptum, -ēre: γράφω
discedo, discessi, discessum, -ēre: αποχωρώ
desero, deserui, desertum, -ēre: εγκαταλείπω
relinquo, reliqui, relictum, -ēre: αφήνω, κληροδοτώ
exigo, exegi, exactum, -ēre: εισπράττω
*accipio, acciperi, acceptum, -ēre: δέχομαι, παίρνω

anomala

confero, contuli, collatum (conlatum), conferre:
συγκεντρώνω, πληρώνω
absum, afui (abfui), —, abesse (μτχ μέλλ. afuturus, -a, -um &
σπάνια abfuturus, -a, -um): απουσιάζω
sum, fui, —, esse: εμί, υπάρχω

pronominia

nullus, -a, -um (επιθετική αόριστη,
ή αντωνυμικό επίθετο)
nemo, (nemo), nihil (ουσιαστική
αόριστη)
is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)
qui, quae, quod (αναφορική)
suus, -a, -um (κτητική γ' προσώπου)
ille, illa, illud (δεικτική)
ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-
οριστική)

ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού (εφόσον αυτό είναι δυνατόν)
2. plebem: Να κλιθεί το όνομα και με τους δύο τρόπους.
3. Των επιθέτων του κειμένου να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και στους δύο αριθμούς και στα τρία γένη.
4. Να αντικατασταθούν χρονικώς τα ρήματα της 3ης συζυγίας του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
5. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των απαρεμφάτων του κειμένου.

XXXVI. LECTIO SEXTA ET TRICESIMA: ΜΙΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΩΡΟΔΟΚΙΑΣ

Manius Curius Dentatus maxima frugalitate utebatur, quo facilius divitias contemnere posset. Die quodam Samnitium legati ad eum venerunt. Ille se in scamno assidentem apud focum et ex ligneo catillo cenantem eis spectandum praebuit. Samnitium divitias contempsit et Samnites paupertatem eius mirati sunt. Nam cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent, ut eo uteretur, vultum risu solvit et protinus dixit: “Supervacaneae, ne dicam ineptae, legationis ministri, narrate Samnitibus Manium Curium malle locupletibus imperare quam ipsum fieri locupletem; et mementote me nec acie vinci nec pecunia corrumpi posse”.

Ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος ήταν πάρα πολύ ολιγαρκής, για να μπορεί να περιφρονεί ευκολότερα τα πλούτη. Κάποια μέρα ήρθαν σ' αυτόν απεσταλμένοι των Σαμνιτών. Εκείνος παρουσιάστηκε σ' αυτούς για να τον δουν να κάθεται σε ένα σκαμνί δίπλα στη φωτιά και να τρώει από (ένα) ξύλινο πιάτο. Περιφρόνησε τα πλούτη των Σαμνιτών και οι Σαμνίτες θαύμασαν τη φτώχεια του. Όταν δηλαδή σ' αυτόν είχαν προσφέρει (ή προσέφεραν) πολύ χρυσάφι (ή μεγάλο βάρος χρυσού), σταλμένο από το δημόσιο ταμείο, για να το χρησιμοποιήσει, χαλάρωσε το πρόσωπό (του) με γέλιο και αμέσως είπε: «Μέλη (ή πρεσβευτές) της περιττής, για να μην πω της ανόητης, πρεσβείας, πείτε στους Σαμνίτες ότι ο Μάνιος Κούριος προτιμά να εξουσιάζει τους πλούσιους παρά να γίνει ο ίδιος πλούσιος· και θυμηθείτε ότι εγώ δεν είναι δυνατόν ούτε στη μάχη να νικηθώ ούτε με χρήματα να διαφθαρώ».

s u b s t a n t i v a

declinatio prima

divitiae -arum(f): πλούτη (pl. tant.)
pecunia -ae(f): χρήματα

declinatio quarta

vultus -us(m): πρόσωπο
risus -us(m): γέλιο

declinatio quinta

dies – diei(m): ημέρα
acies -ei(f): μάχη (πληθ. οι όμοιες πτώσεις)

declinatio secunda

Manius -(i)i(m): ο Μάνιος
Curius -(i)i(m): ο Κούριος
Dentatus -i(m): ο Δεντάτος
focus -i(m): φωτιά
catillus -i(m): πιάτο
legatus -i(m): απεσταλμένος
minister -stri(m): απεσταλμένος
scamnum -i(n): σκαμνί
aurum -i(n): χρυσάφι

declinatio tertia

Samnites -ium(m): οι Σαμνίτες
locuples -etis(m): πλούσιος
frugalitas -atis(f): ολιγάρκεια
paupertas -atis(f): φτώχεια
legatio -ionis(f): πρεσβεία
pondus -eris(n): βάρος

v e r b a

coniugatio prima

ceno -avi -atum -are: τρώω
specto -avi -atum -are: παρατηρώ
miror- miratus sum -ari: θαυμάζω(dep.)
narro -avi -atum -are: διηγούμαι
impero -avi -atum -are: διατάσσω, εξουσιάζω

coniugatio secunda

assideo – assedi – assessum -ēre: κάθομαι δίπλα
praebeo – praeberi – praebitum -ēre: παρέχω

coniugatio tertia

utor – usus sum – uti: χρησιμοποιώ +Abl (dep.)
contemno -tempsti -temptum -ēre: περιφρονώ
mitto – misi – missum – mittere: στέλνω
solvo – solvi – solutum -ēre: χαλαρώνω, λύνω
dico – dixi – dictum – dicere: λέω
vinco – vici – victum -ēre: νικώ
corrumpo – corrumi – corruptum -ēre: διαφθείρω

coniugatio quarta

venio – veni – ventum – venire: έρχομαι

anomala

possum – potui – posse: μπορώ
affero – attuli – allatum – afferre: φέρνω (κάπου)
malo – malui – malle: προτιμώ
fio – factus sum – fieri: γίνομαι
memini – meminisse: θυμάμαι (ελλειπτικό)

adiectiva (gradus)

magnus – maior – maximus
ineptus – ineptior – ineptissimus

adverbia (gradus)

facile – facilius – facillime

pronomina

quidam – quaedam – quoddam: indef. ad.
is – ea – id: determinativum
ille – illa – illud: demonstrativum
ego – tu: personale
ipse – ipsa – ipsum: determinativum

ασκήσεις

1. *magnum pondus, ineptae legationis*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν στον αριθμό που βρίσκονται.
2. *praeberit, venerunt*: Να γράψετε τους ονοματικούς τύπους των ρημάτων στη φωνή που βρίσκονται.
3. Να εντοπίσετε τα αποθετικά ρήματα του κειμένου και να γράψετε όλους τους τύπους της ενεργητικής φωνής.
4. *attulissent, fieri*: Να κλίνετε τις προστακτικές ενεστώτα και μέλλοντα στην ενεργητική και παθητική φωνή.
5. *Narrate Samnitibus Manium Curium malle locupletibus imperare.*: Να δηλώσετε την απαγόρευση με τους τρόπους που γνωρίζετε.
6. *Cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent*: Να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση σε μετοχική.

XXXVII. LECTIO SEPTIMA ET TRICESIMA: Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

In eum locum res deducta est, ut, nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeamus. Equidem, ut veni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinerent; sed tantus furor omnes invaserat, ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius. Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociores impotentioresque reddit, ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit. In eum locum res deducta est, ut, nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeamus. Equidem, ut veni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinerent; sed tantus furor omnes invaserat, ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius. Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociores impotentioresque reddit, ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit.

Σε τέτοιο σημείο έχουν οδηγηθεί τα πράγματα, ώστε, αν δεν βοηθήσει κάποιος θεός ή κάποιο τυχαίο περιστατικό, δεν θα μπορούσαμε να σωθούμε. Εγώ βέβαια, μόλις ήρθα στην πόλη, δεν σταμάτησα και να πιστεύω και να λέω και να κάνω όλα όσα στόχευαν στην ομόνοια· αλλά τόση μεγάλη μανία τους είχε πιάσει όλους, ώστε να επιθυμούν να μάχονται (ή: να πολεμούν), αν και εγώ φώναζα ότι τίποτα δεν είναι πιο άθλιο (ή: αξιοθρήνητο) από τον εμφύλιο πόλεμο. Στους εμφύλιους πολέμους όλα είναι αξιοθρήνητα, αλλά τίποτα (δεν είναι) πιο αξιοθρήνητο από την ίδια τη νίκη: αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους (απ' ό, τι συνήθως), ώστε, ακόμη κι αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, να πιέζονται από ανάγκη να γίνουν. Πράγματι, τα αποτελέσματα (η έκβαση) των εμφυλίων πολέμων είναι πάντοτε τέτοια, ώστε να γίνονται όχι μόνο αυτά που θέλει ο νικητής, αλλά ώστε ακόμη να κάνει ο νικητής το χατίρι αυτών, με τη βοήθεια των οποίων κερδήθηκε η νίκη.

s u b s t a n t i v a

declinatio prima

concordia -ae(f): ομόνοια
victoria -ae(f): νίκη
natura -ae(f): φύση

declinatio secunda

locus -i(m): τόπος
loci -orum: χωρία βιβλίου
loca -orum: τόποι
deus -i(m): θεός
bellum -i(n): πόλεμος
auxilium -(i)i(n): βοήθεια

declinatio tertia

furor -oris(m): μανία
victor -oris(m): νικητής
urbs -is(f): πόλη
necessitas -atis(f): ανάγκη

declinatio quarta

casus - us(m): τυχαίο περιστατικό
exitus -us(m): έκβαση **declinatio quarta**
casus - us(m): τυχαίο περιστατικό
exitus -us(m): έκβαση

declinatio quinta

res – rei(f): πράγμα **declinatio quarta**
casus - us(m): τυχαίο περιστατικό
exitus -us(m): έκβαση

declinatio quinta

res – rei(f): πράγμα

v e r b a

coniugatio prima

pugno -avi -atum -are: μάχομαι
clamo -avi -atum -are: φωνάζω

coniugatio secunda

pertineo - pertinui - pertentum -ēre: αφορώ, στοχεύω

coniugatio tertia

deduco – deduxi – deductum -ēre: φέρνω
dico – dixi – dictum – dicere: λέω
desisto – destiti — -ēre: σταματώ
invado – invasi – invasum -ēre: εισβάλλω, εισέρχομαι
reddo – reddidi – redditum – reddere: κάνω
cogo – coegi – coactum -ēre: αναγκάζω
*facio – feci – factum -ēre: κάνω
*cupio – cupi(v)i – cupitum – cupere: επιθυμώ
*pario – peperī – partum – parere: κερδίζω (μτχ. μελλ. pariturus)
obsequor -secutus sum -sequi: ακολουθώ (dep)

coniugatio quarta

subvenio –veni –ventum -venire: βοηθώ
sentio – sensi – sensum – sentire: πιστεύω

anomala

nequeo – nequi(v)i -ire: δεν μπορώ (ne+queo)
fio – factus sum – fieri: γίνομαι
volo – volui – velle: θέλω

adiectiva (gradus)

impotens – ntior – issimus
(επρ.: impotenter)
miser -a -um – miserior – miserrimus
(επρ.: misere)
ferox – ferocior – ferocissimus
civilis – civilior – civilissimus

pronomina

is – ea – id: determinativum
ipse – ipsa – ipsum: determinativum
ego – tu: personale
qui – quae/-a – quod: όποιος -α-ο (indef. ad.)
qui – quae – quod: ο οποίος,-α,-ο (relativum)
aliqui – aliqua – aliquod: κάποιος -α -ο (ind. ad.)
tantus -a -um: demonstrativum
talis -is -e: demonstrativum
nihil: indefinitum substantivum

ασκήσεις

1. *casus aliqui*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
2. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων του κειμένου που βρίσκονται σε έγκλιση υποτακτική, στην ίδια φωνή
3. Να γίνει χρονική αντικατάσταση στην οριστική και υποτακτική της ίδιας φωνής των ρημάτων της 3ης συζυγίας του κειμένου που στην οριστική ενεστώτα λήγουν σε -io.
4. Των αποθετικών ρημάτων του κειμένου να γραφούν οι τύποι της ενεργητικής φωνής.
5. Να μεταφράσετε στα Λατινικά:
α) Η φύση του εμφυλίου πολέμου είναι τέτοια, ώστε να εξαναγκάζει τους ανθρώπους να γίνονται άγριοι και αχαλίνωτοι.
β) Οι εμφύλιοι πόλεμοι κάνουν τους ανθρώπους τόσο άγριους, ώστε να μη θέλουν να ακούνε εκείνα που στοχεύουν στην ομόνοια.

XXXIX. LECTIO UNDEQUADRAGESIMA: ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, quae imperitos avertunt et praecipites agunt. Tu illum premi putas malis? Utitur! Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra; ex aere quoque faciebat. Si marmor illi obtulisses, si viliores materiam, fecisset tale, quale ex illa fieri optimum posset. Eodem modo sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit, si minus, in paupertate; si poterit, in patria, si minus, in exilio; si poterit, imperator, si minus, miles; si poterit, integer, si minus, debilis. Quamcumque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet.

Ούτε η φτώχεια ούτε η θλίψη/λύπη εμποδίζει τον σοφό, ούτε αυτά τα πράγματα, τα οποία βγάζουν από τον δρόμο τους άπειρους και τους γκρεμοτσακίζουν (σπρώχνουν/ρίχνουν με το κεφάλι στον γκρεμό όσους δεν έχουν πείρα). Εσύ νομίζεις ότι αυτός καταβάλλεται από τις συμφορές; (Αντίθετα), τις χρησιμοποιεί! Ο Φειδίας δεν ήξερε να φτιάχνει αγάλματα μόνο από ελεφαντόδοτο. Έκανε επίσης (κι) από χαλκό. Εάν έδινες σε εκείνον μάρμαρο, εάν (έδινες σε εκείνον) ευτελέστερο (ή πιο ταπεινό) υλικό, θα έκανε τέτοιο (άγαλμα), το οποίο θα μπορούσε να γίνει άριστο από εκείνο (το υλικό). Με τον ίδιο τρόπο ο σοφός θα δείξει (ή θα εκφράσει) την αρετή στα πλούτη, αν μπορέσει, εάν όχι (ή διαφορετικά), στη φτώχεια· εάν μπορέσει στην πατρίδα, εάν όχι (ή διαφορετικά), στην εξορία· εάν μπορέσει ως στρατηγός, εάν όχι (ή διαφορετικά), ως στρατιώτης· εάν μπορέσει ως αρτιμελής, εάν όχι (ή διαφορετικά), ως αδύναμος/ανάπηρος. Όποια τύχη κι αν του λάχει (ή οποιαδήποτε τύχη κι αν δεχτεί), θα δημιουργήσει από εκείνη κάτι αξιομνημόνευτο.

substantiva

declinatio prima

Phidias, -ae(m): ο Φειδίας
 materia, -ae(f): υλικό, η ύλη (και ε' κλίσης: materies, -ei)
 divitiae, -arum(f): τα πλούτη (μόνο πληθ.)
 patria, -ae(f): πατρίδα
 fortuna, -ae(f): τύχη (ετερόσημο: fortunae, -arum = τα υπάρχοντα, τα αγαθά της τύχης)

declinatio secunda

mala, -orum(n): συμφορές (μόνο πληθ.)
 simulacrum, -i(n): ομοίωμα, εικόνα, άγαλμα
 modus, -i(m): τρόπος
 exilium, -ii/-i(n): εξορία

declinatio quinta

res – rei(f): πράγμα

declinatio tertia

sapiens, -ntis(m): σοφός*
 paupertas, -tatis(f): φτώχεια
 dolor, -oris(m): θλίψη, πόνος, λύπη
 ebur, -oris(n): ελεφαντόδοντο
 virtus, -utis(f): ανδρεία, αρετή (γενική πληθυντικού αριθμού: virtutum και virtutum άρα και αιτιατική σε -es/-is)
 aes, aeris(n): χαλκός (στον πληθ.: aera, -um = τα χάλκινα σκεύη, τα χρήματα).
 marmor, -oris(n): μάρμαρο. (ετερόσημο: στον πληθ.: marmora, -orum = αντικείμενα κατασκευασμένα από μάρμαρο
 imperator, -oris(m): στρατηγός
 miles, -itis(m): στρατιώτης

*Κανονικά είναι μετοχή ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος sapio, sapivi (sapii), -, sapere 3. Κλίνεται όπως οι μετοχές που χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά δηλαδή **αφαιρετική ενικού: -e** και **γενική πληθυντικού: -ium** και ονομαστική, αιτιατική, κλητική πληθυντικού του ουδετέρου γένους -ia.

verba

coniugatio prima

puto -avi -atum -are: νομίζω, πιστεύω, θεωρώ
 explico -avi -atum -are: αναπτύσσω, εκφράζω, δείχνω

coniugatio secunda

prohibeo, prohibui, -bitum-, -ēre: εμποδίζω
 licet, licuit (& licitum est), -, licēre: επιτρέπεται, είναι δυνατό (απρόσ.)

coniugatio tertia

averto, averti, aversum, -ēre: βγάζω κάποιον από τον δρόμο του
 ago, egi, actum, -ēre: σπρώχνω (ρίχνω) κάποιον με το κεφάλι (στον γκρεμό), γκρεμοτσακίζω
 premo, pressi, pressum, -ēre: καταβάλλω
 utor, usus sum, usum, uti: χρησιμοποιώ (αποθ.)
 facio, feci, factum, facēre: κάνω (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστ.: fac)
 *accipio, accepi, acceptum, -ēre: δέχομαι, λαμβάνω, μαθαίνω
 *efficio, effeci, effectum, -ēre: κατορθώνω, δημιουργώ

coniugatio quarta

scio, sci(v)i, scitum, scire: γνωρίζω, μαθαίνω (προστ. ενεστ.: scito, scitote)

anomala

offero (obfero), obtuli, oblatum, offerre: φέρνω κάτι σε κάποιον (β' εν. προστ. ενεργ. ενεστ.: offer)
 fio, factus sum, fieri: γίνομαι (παθ. του facio)
 possum, potui, -, posse: μπορώ

adiectiva (gradus)

imperitus, -ior, -issimus,
 bonus, -a, -um, melior, melior, melius,
 optimus, optima, optimum
 integer, -gra, -grum, integrior,
 integrior, integrius, integerrimus,
 integerrima, integerrimum
 vilis, -is, -e, -ior, -issimus
 debilis, -is, -e, -ior (χωρίς υπερθ.)
 memorabilis, -is, -e, -ior (χωρίς υπερθ.)

adverbia (gradus)

non multum ή paulum, minus, minime)

pronomina

is, ea, id (δεικτική - επαναληπτική)
 qui, quae, quod (αναφορική)
 tu (προσωπική)
 ille, illa, illud (δεικτική)
 talis, talis, tale (δεικτική)
 qualis, qualis, quale (αναφορική)
 idem, eadem, idem (δεικτική - επαναληπτική)
 quicumque, quaecumque, quodcumque (αναφ.-αοριστολογική)
 aliquis, (aliquae/aliqua), aliquid (ουσ. αόριστη)

ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα αρσενικού γένους προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. *viliorem materiam*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς
3. Να μεταφέρετε τις αναφορικές αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού στο γένος που βρίσκονται.
4. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων της 3ης συζυγίας του κειμένου σε όλες τις εγκλίσεις στη φωνή που βρίσκονται.
5. Των ρημάτων “obtulisses” και “fecisset” να κλιθεί η προστακτική ενεστώτα στη φωνή που βρίσκονται
6. Του αποθετικού ρήματος του κειμένου να γραφούν όλοι οι τύποι της ενεργητικής φωνής

XL. LECTIO QUADRAGESIMA: ΑΚΛΟΝΗΤΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΑΠΕΙΛΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΑΤΟΡΑ

Sulla, occupata urbe, senatum armatus coegerat ut C. Marius quam celerrime hostis iudicaretur. Cuius voluntati nemo obviam ire audebat; solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogatus sententiam dicere noluit. Quin etiam cum Sulla minitans ei instaret, dixit is Sullae: «Licet mihi ostendas agmina militum, quibus curiam circumsedisti; licet mortem miniteris, numquam tamen ego hostem iudicabo Marium. Etsi senex et corpore infirmo sum, semper tamen meminero urbem Romam et Italiam a Mario conservatam esse.

Ο Σύλλας, αφού κατέλαβε την πόλη (Ρώμη), είχε συγκαλέσει ένοπλος τη Σύγκλητο, για να κηρυχθεί ο Γ. Μάριος όσο το δυνατόν γρηγορότερα εχθρός (του κράτους). Στη θέλησή του κανείς δεν τολμούσε να πάει αντίθετα· μόνος ο Κόιντος Μούκιος Σκαιόλας, ο οιωνοσκόπος, όταν του ζητήθηκε η γνώμη γι' αυτό το θέμα, αρνήθηκε να πει επίσημα τη γνώμη του (να ψηφίσει). Κι επιπλέον, όταν ο Σύλλας τον πίεζε απειλώντας (τον), αυτός είπε στον Σύλλα: "Ακόμη κι αν μου δείξεις τα αγήματα των στρατιωτών, με τα οποία έχεις περικυκλώσει το Βουλευτήριο· ακόμη κι αν με απειλήσεις με θάνατο, ποτέ όμως εγώ δεν θα κηρύξω τον Μάριο εχθρό (του κράτους). Αν και είμαι γέρος και με αδύναμο σώμα, πάντοτε εν τούτοις θα θυμάμαι ότι η πόλη Ρώμη και η Ιταλία σώθηκαν από τον Μάριο".

substantiva

declinatio prima

Sulla -ae(m): ο Σύλλας
 Scaevola -ae(m): ο Σκαϊόλας
 sententia -ae(f): άποψη
 curia -ae(f): βουλευτήριο
 Roma -ae(f): η Ρώμη
 Italia -ae(f): η Ιταλία

declinatio secunda

C. Marius -(i)i(m): ο Μάριος
 Quintus -(i)i(m): ο Κόιντος
 Mucius -(i)i (m): ο Μούκιος

declinatio tertia

hostis – hostis(m): εχθρός
 augur - auguris(m): οiwονοσκόπος
 miles – militis(m): στρατιώτης
 senex – senis (γεν. πλ.: senum)(m): γέρος
 urbs – urbis(f): πόλη
 voluntas -atis(f): θέληση, βούληση
 mors – mortis(f): θάνατος
 agmen – agminis(n): άγημα
 corpus – corporis(n): σώμα

declinatio quarta

Senatus -us(m): Σύγκλητος (sing. tantum)

declinatio quinta

res – rei(f): πράγμα

verba

coniugatio prima

occuro: κυριεύω
 armo: σπλίζω, εξοπλίζω
 iudico: κρίνω, κηρύττω
 interrogo: ρωτώ
 conservo: σώζω
 minitor – minitatus sum –minitari: απειλώ (dep.)
 insto – institi – ——— – instare: ασκώ πίεση
 (μτχ.μελ.: instaturus) +Dat.

coniugatio secunda

audeo – ausus sum – audēre: τολμώ (semidep.)
 circumsedeo -sedi -sessum -ēre: περικυκλώνω

coniugatio tertia

cogo – coegi – coactum -ēre: συγκαλώ, αναγκάζω
 dico – dixi – dictum – dicere: λέω
 ostendo – ostendi – ostentum/ostensum -ēre: δείχνω

anomala

eo – i(v)i – itum - ire: πηγαίνω
 obviam eo + Dat.: πηγαίνω αντίθετα
 nolo – nolui – nolle: δεν θέλω / αρνούμαι
 meminī – meminisse: θυμάμαι

adiectiva (gradus)

infirmus – infirmior -ius – infirmissimus
 senex – senior ———

adverbia (gradus)

celeriter – celerius – celerrime (celer -is -e)

pronomina

qui – quae – quod: relativum
 nemo: indefinitum – substantivum
 hic – haec – hoc: demonstrativum
 is – ea – id: determinativum
 ego – tu: personale
 solus -a -um: adiectivum pronominale

ασκήσεις

1. *corpore infirmo*: Να κλιθεί το ουσιαστικό μαζί με το επίθετο στο συγκριτικό βαθμό και στους δύο αριθμούς.
2. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου, πλην των προσωπικών, στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη
3. *ire*: Να γράψετε τα απαρέμφατα όλων των χρόνων και να κλίνετε τη μετοχή του ενεστώτα στον ενικό και πληθυντικό αριθμό.
4. *noluit*: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική όλων των χρόνων και να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα.
5. *audebat, instaret*: Να κλίνετε την υποτακτική του μέλλοντα των ρημάτων στη φωνή που σας δίνονται.
6. *Solus Scaevola augur de hac re interrogatus sententiam dicere noluit*: να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο, αφού τον εξαρτήσετε από το: Cicero dixit...
7. *occupata urbe*: Να μετατρέψετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση.
8. *interrogatus*: Να μετατρέψετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση

XLI. LECTIO PRIMA ET QUADRAGESIMA: ΜΙΑΑ ΓΙΑ ΝΑ ΣΕ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΟΥΝ, ΟΧΙ ΓΙΑ ΝΑ ΜΙΛΑΣ

Curius et Fabricius, antiquissimi viri, et his antiquiores Horatii plane ac dilucide cum suis locuti sunt; non Sicanorum aut Pelasgorum, qui primi coluisse Italiam dicuntur, sed aetatis suae verbis utebantur. Tu autem, proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris, sermone abhinc multis annis iam obsoleto uteris, quod neminem scire atque intellegere vis, quae dicas. Quin, homo inepte, taces, ut consequaris, quod vis? Sed antiquitatem tibi placere dicis, quod honesta et bona et modesta sit. Sic ergo vive, ut viri antiqui, sed sic loquere, ut viri aetatis nostrae; atque id quod a C. Caesare scriptum est, habe semper in memoria et in pectore: «tamquam scopulum, sic fugias verbum insolens atque inauditum».

Ο Κούριος και ο Φαβρίκιος, αρχαιότατοι άνδρες, και οι παλαιότεροί τους Οράτιοι συνομιλούσαν με τους συγχρόνους τους καθαρά και με διαύγεια· δεν χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα των Σικανών ή των Πελασγών, που λέγεται πως πρώτοι κατοίκησαν την Ιταλία, αλλά (τη γλώσσα) της εποχής τους. Εσύ όμως χρησιμοποιείς λόγο απαρχαιωμένο πια (ή: που έχει πέσει σε αχρηστία πια) εδώ και πολλά χρόνια, σαν να μιλούσες τώρα με τη μάνα του Ευάνδρου, επειδή δεν θέλεις να ξέρει και να καταλαβαίνει κανείς τι λες. Γιατί, ανόητε άνθρωπε, δεν σωπαίνεις, για να πετύχεις αυτό που θέλεις; Αλλά λες πως σου αρέσει η αρχαιότητα, γιατί είναι τιμημένη και καλή και σεμνή. Έτσι λοιπόν να ζεις, όπως οι αρχαίοι άνδρες, αλλά να μιλάς έτσι, όπως οι άνδρες της εποχής μας· και να' χεις πάντα στη μνήμη και στην καρδιά σου αυτό που γράφτηκε από τον Γάιο Καίσαρα: «Σαν τον σκόπελο, έτσι να αποφεύγεις τη λέξη την ασυνήθιστη και την πρωτάκουστη».

s u b s t a n t i v a

declinatio secunda

Curius -(i)i(m): ο Φαβρίκιος
 Fabricius -(i)i(m): ο Κούριος
 Horatius -(i)i(m): ο Οράτιος
 Sicani -orum(m): οι Σικανοί
 Pelasgi -orum(m): οι Πελασγοί
 Evander -ndri(m): ο Εύανδρος
 scopulus -i(m): βράχος, σκόπελος
 annus -i(m): έτος, χρόνος
 vir - viri (m): άνδρας
 verbum -i(n): λόγος

declinatio prima

Italia -ae(f): η Ιταλία
 memoria -ae(f): μνήμη

declinatio tertia

aetas -atis(f): ηλικία (γεν. πλθ.: -um/-ium)
 sermo -onis(m): λόγος
 homo -inis(m): άνθρωπος
 Caesar -is(m): ο Καίσαρας
 mater – matris(f): μητέρα (γεν. πλθ.: -um)
 antiquitas -atis(f): αρχαιότητα
 pectus -oris(n): καρδιά

v e r b a

coniugatio tertia

colo – colui – cultum -ēre: λατρεύω, καλλιεργώ
 dico – dixi – dictum – dicere: λέω
 obsolesco – obsolevi – obsoletum -ēre: παλιώνω
 intellego/-ligo -lexi -lectum -ēre: κατανοώ
 vivo – vixi – victum -ēre: ζω
 scribo – scripsi – scriptum -ēre: γράφω
 *fugio – fugi – fugitum – fugere: (απο)φεύγω
 loquor – locutus sum – loqui: συνομιλώ (dep.)
 utor – usus sum – uti +Aφ.: χρησιμοποιώ (dep.)
 consequor -secutus sum -sequi: πετυχαίνω (dep.)

coniugatio secunda

taceo – tacui – taciturn -ēre: σιωπώ
 placeo -ui -itum -ēre: αρέσω
 habeo -ui -itum -ēre: έχω

coniugatio quarta

scio – sciv(i)i – scitum -ire: γνωρίζω
 inaudio -i(v)i -tum -ire: μαθαίνω κάτι κρυφό

anomala

volo – volui – velle: θέλω

adiectiva (gradus)

antiquus – antiquior – antiquissimus
 multi – plures, -a – plurimi, -ae, -a
 ineptus – ineptior – ineptissimus
 honestus – honestior – honestissimus
 bonus – melior – optimus
 modestus – modestior – modestissimus
 insolens – insolentior – insolentissimus
 inauditus – inauditor ———
 (prae) – prior – primus

pronomina

hic – haec – hoc: demonstrativum
 is – ea – id: determinativum
 suus – sua – suum: possessivum
 noster – nostra – nostrum: possessivum
 qui – quae – quod: relativum
 ego – tu: personale
 nemo: indefinitum – substantivum

adverbia (gradus)

plane – planius – planissime
 prae – prius – primum / primo
 bene – melius – optime

ασκήσεις

1. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των τριτοκλίτων προσηγορικών ονομάτων του κειμένου στον άλλο αριθμό και να δηλώσετε το γένος τους.
2. *homo inepte*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς
3. Να μεταφέρετε τα επίθετα του κειμένου στους άλλους βαθμούς, στην πτώση, στο γένος και στον αριθμό που βρίσκονται.
4. Να σχηματίσετε τα αντίστοιχα επιρρήματα των επιθέτων του κειμένου στο θετικό βαθμό (πλην του επιθέτου *inauditus*).
5. Να γραφούν όλοι οι τύποι της προστακτικής των ρημάτων της 2ης συζυγίας του κειμένου στη φωνή του βρίσκονται.
6. *his antiquiores*: να εκφραστεί με διαφορετικό τρόπο ο δεύτερος όρος σύγκρισης
7. *Να μετατραπεί σε ενεργητική η παθητική σύνταξη* και το αντίστροφο:*
 α) *quod ... scriptum est*
 β) *sic fugias verbum ... atque inauditum*
 γ) *id habe.*

XLII. LECTIO SECUNDA ET QUADRAGESIMA: Ο ΚΙΚΕΡΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

Nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea, quae imminent, non videant, aut ea, quae vident, dissimulent: qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt; quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.

Υπάρχουν μερικοί σε αυτήν την τάξη (των Συγκλητικών), που (ώστε) είτε αυτά, τα οποία πλησιάζουν απειλητικά, δεν (τα) βλέπουν, είτε αυτά, τα οποία βλέπουν, προσποιούνται (ότι δεν τα βλέπουν). Αυτοί εξέθρεψαν την ελπίδα του Κατιλίνα με επιεικείς αποφάσεις και ενίσχυσαν τη συνωμοσία, που (τη στιγμή που/ ενώ, τη στιγμή που) γεννιόταν, με το να μην πιστεύουν (στην ύπαρξή της). Υπό την επιρροή αυτών ενεργώντας πολλοί, όχι μόνο φαύλοι αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν ότι αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά. Τώρα καταλαβαίνω ότι αν αυτός φθάσει στο στρατόπεδο του Μάνλιου, όπου κατευθύνεται, κανείς δεν θα είναι τόσο ανόητος, που (ώστε) να μην βλέπει ότι έγινε η συνωμοσία, κανείς (δεν θα είναι) τόσο αχρείος, που (ώστε) να μην το ομολογήσει.

substantiva

declinatio prima

sententia -ae(f): άποψη
Catilina -ae(m): ο Κατίλινας

declinatio secunda

castrum -i(n): φρούριο
castra -orum(n): στρατόπεδο

declinatio quinta

spes - spei(f): ελπίδα (πλθ.: ονομ./αιτ./κλητ.)

declinatio tertia

ordo - ordinis(m): η τάξη των Συγκλητικών
coniuratio -ionis(f): συνωμοσία
auctoritas -atis(f): επιρροή

verba

coniugatio prima

simulo -avi -atum -are: προσποιούμαι
dissimulo -avi -atum -are: προσποιούμαι ότι δεν
confirmo -avi -atum -are: ενισχύω

coniugatio secunda

immineo — imminēre: πλησιάζω απειλητικά
video - vidi - visum -ēre: βλέπω
fateor - fassus sum - fatēri: ομολογώ (dep)

coniugatio tertia

alo - alui - alitum/altum - alēre: (εκ)τρέφω
credo - credidi - creditum -ēre +Dat+Inf.: πιστεύω
nascor - natus sum - nasci: γεννιέμαι (dep)
sequor - secutus sum - sequi: ακολουθώ (dep)
animadverto -rti -rsum -ēre + in aliquem: τιμωρώ
dico - dixi - dictum - dicēre: λέω
intellego/intelligo - intellexi - intellectum -ēre: κατανοώ
intendo - intēdi - intēntum/sum -ēre: κατευθύνομαι

coniugatio quarta

pervenio - perveni - perventum -ire: φθάνω

anomala

sum, fui, -, esse
fio - factus sum - fieri: γίνομαι

adiectiva (gradus)

multus, -a, -um (Συγκριτικός: στον ενικό απαντά μόνο η ονομαστική και αιτιατική του συγκριτικού του ουδετέρου = plus, καθώς και η γενική pluris, υπερθετικός: plurimus, -a, -um. Στον πληθυντικό: Συγκρ.: plures, plures, plura Υπερθ.: plurimi, -ae, -a)
improbis - improbius - improbissimus
imperitus - imperitior - imperitissimus
stultus -stultior - stultissimus
mollis - mollior - mollissimus

adverbia (gradus)

crudeliter - crudelius - crudelissime (εκ του crudelis -is -e)
regie - regius / magis regie - maxime regie (εκ του regius -a -um) (μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν έχει παραθετικά επειδή εκφράζει απόλυτη έννοια)

pronomina

nonnullus -a -um: indefinitum adiectivum / adiectivum pronominale (κάποιος)
nonnulli -ae -a: indefinitum adiectivum / adiectivum pronominale (μερικοί)
hic - haec - hoc: demonstrativum
qui - quae - quod: relativum
is - ea - id: determinativum
nemo: indefinitum - substantivum
iste - ista - istud: demonstrativum

ασκήσεις

1. Να γραφεί ό,τι ζητείται για τους ακόλουθους τύπους:
sunt: β' πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελικού.
imminent: β' πληθυντικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα.
videant: τα 3 γένη του γερουνδιακού.
aluerunt: απαρέμφατο του ενεργητικού μέλλοντα (να ληφθεί υπόψιν το υποκείμενο).
nascentem: μετοχή του μέλλοντα και στα 3 γένη.
secuti: γ' πληθυντικό υποτακτικής μέλλοντα (να ληφθεί υπόψιν το υποκείμενο).
animadvertissem: γ' ενικό υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού.
dicerent: αφαιρετική του σουπίνου.
intellego: β' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου.
fateatur: β' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα.
2. Να γραφεί ό,τι ζητείται για τους ακόλουθους ονομαστικούς τύπους:
hoc: αιτιατική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
qui: γενική ενικού.
ea: γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
mollibus: αφαιρετική ενικού στον συγκριτικό βαθμό στο ίδιο γένος.
multi: δοτική πληθυντικού στον υπερθετικό βαθμό στο ίδιο γένος.
auctoritatem: δοτική ενικού.
castra: γενική πληθυντικού.
neminem: αφαιρετική ενικού του ουδετέρου γένους.
spem: ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.

XLIII. LECTIO TERTIA ET QUADRAGESIMA: Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum ? In hoc me longa
vita et infelix senecta traxit, ut primum exsulem deinde hostem te
viderem? Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit
? Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit ? Quamvis infesto et
minaci animo perveneras, cur, cum in conspectu Roma fuit, tibi non
succurrit: «intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniunx
liberique» ? Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur ; nisi
filium haberem, libera in libera patria mortua essem. Ego nihil iam pati
possum nec diu miserrima futura sum: at contra hos, si pergis, aut
immatura mors aut longa servitus manet.

Μήπως έχω έλθει σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδό σου; Σε τέτοιο σημείο με έσυρε (κατάντησε) η μακροζωία (μακρόχρονη ζωή μου) και τα δύστυχα γηρατειά (μου) ώστε να σε δω πρώτα εξόριστο (κι) έπειτα εχθρό; Πώς μόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη χώρα η οποία σε γέννησε και σε ανέθρεψε; Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας; Παρ' όλο που είχες έλθει με εχθρική και απειλητική διάθεση, γιατί, όταν είδες τη Ρώμη, δεν σου ήρθε στο μυαλό: «Μέσα σ' εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι και οι εφέστιοι θεοί μου, η μητέρα, η σύζυγος και τα παιδιά (μου)»; Αν λοιπόν εγώ δεν (σε) είχα γεννήσει, η Ρώμη δεν θα πολιορκείτο· αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτε πια δεν μπορώ να πάθω, ούτε πρόκειται να είμαι για πολύ καιρό τόσο δυστυχισμένη: όμως αντίθετα αυτούς, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

substantiva

declinatio prima

vita -ae(f): ζωή
senecta -ae(f): γηρατειά (singulare tantum)
terra -ae(f): χώρα, γη
patria -ae(f): πατρίδα
ira -ae(f): οργή
Roma -ae(f): η Ρώμη

declinatio quarta

conspectus -us(m): θέα, όψη
domus -us(f): σπίτι

declinatio secunda

castrum -i(n): φρούριο
castra -orum(n): στρατόπεδο
animus -i(m): ψυχή
filius -(i)i(m): γιος
liberi -orum(m): τα παιδιά (plurale tantum)

declinatio tertia

hostis -is(m): εχθρός
ex(s)ul -is(m): εξόριστος
fines -ium(m): σύνορα (finis -is: τέλος)
penates -ium(m): οι θεοί του σπιτιού (pl. tant.)
mater – matris(f): μητέρα (γεν. πλθ.: -um)
coniunx -gis(f): η σύζυγος
moenia -ium(n): τα τείχη (plurale tantum)
mors – mortis(f): θάνατος
servitus -utis(f): σκλαβιά

verba

coniugatio prima

populus – populatus sum – populari: λεηλατώ (dep)
oppugno – avi – atum – āre: πολιορκώ

coniugatio secunda

video – vidi – visum -ēre: βλέπω
habeo – habui - habitum – ēre: έχω
maneo – mansi – mansum -ēre: (περι)μένω

coniugatio tertia

traho – traxi – tractum -ēre: τραβώ
gigno – genui – genitum -ēre: γεννώ
alo – alui – alitum/altum – alēre: ανατρέφω
ingredior – ingressus sum – ingredi: εισβάλλω (dep)
cado – cecidi – casum – cadēre: πέφτω
succurrit – succurrit – succursum -ēre+Δοτ.προσ.: μου έρχεται στο μυαλό
pergo – peffexi – perrectum -ēre: συνεχίζω
*pario – peperī – partum – parēre: γεννώ (pariturus)
*moriō – mortuus sum – mori: πεθαίνω (moriturus) (dep)
*patior – passus sum – pati: παθαίνω, υπομένω (dep)

coniugatio quarta

pervenio – perveni – perventum -ire: φθάνω

anomala

sum, fui, -, esse
possum – potui – posse: μπορώ

adiectiva (gradus)

longus – longior – longissimus
infestus – infestior – infestissimus
liber – liberior – liberrimus
miser -a -um – miserior -ius –
miserrimus -a -um
infelix – infelicio – infelicissimus
minax – minacio – minacissimus
(intra) – interior – intimus
(prae) – prior – primus

adverbia (gradus)

(prae) – prius – primum / primo
diu – diutius – diutissime

pronomina

tuus -a -um: possessivum
hic – haec – hoc: demonstrativum
ego – tu: personale
qui – quae – quod: relativum
ille – ilia – illud: demonstrativum
meus – mea – meum: possessivum
(κλιτ. εν. meus και mi)
nihil: indefinitum

ασκήσεις

1. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται (Να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο όπου χρειάζεται):
veni: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα
traxit: γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα
populari: γ' ενικό υποτακτικής μέλλοντα
aluit: αφαιρετική ενικού αρσενικού γένους μετοχής μέλλοντα
ingredienti: σουπίνο σε αιτιατική
peperissem: γ' πληθυντικό υποτακτικής μέλλοντα
oppugnaretur: γενική γερουνδίου
possum: απαρέμφατο παρακειμένου
pergis: β' πληθυντικό οριστικής υπερσυντελείκου
manet: απαρέμφατο μέλλοντα
2. Να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων και στα τρία γένη και να σχηματιστούν τα επιρρηματά τους και στους τρεις βαθμούς: longus, infelix, infestus, minax, liber, miser.

XLIV. LECTIO QUARTA ET QUADRAGESIMA: Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΤΥΡΑΝΝΩΝ

Haec est tyrannorum vita, in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest: tyrannis omnia semper suspecta atque sollicita sunt; nullus locus amicitiae eis est. Nescio enim quis possit diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui putet. Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus. Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem: «Tum intellexi, quos fidos amicos habuissem, quos infidos, cum iam neutris gratiam referre poteram».

Αυτή είναι η ζωή των τυράννων, στην οποία δεν μπορεί να υπάρξει καμία εμπιστοσύνη, καμία αγάπη, καμία πίστη σε σταθερή φιλία: για τους τυράννους όλα πάντοτε είναι ύποπτα και παραγμένα· σ' αυτούς δεν υπάρχει καμία θέση για φιλία. Γιατί δεν ξέρω ποιος μπορεί να αγαπά αυτόν τον οποίον φοβάται ή αυτόν που νομίζει πως τον φοβάται. (Στους τυράννους) δείχνουν εντούτοις (οι γύρω τους) υποκριτικό σεβασμό, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Αν όμως τυχαία, όπως συμβαίνει συνήθως, χάσουν την εξουσία, τότε γίνεται αντιληπτό (ή: τότε καταλαβαίνουν) πόσο στερημένοι από φίλους υπήρξαν (ή: πόσο τους έλειψαν οι φίλοι). Αυτό είναι που λένε ότι είπε ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος: «Τότε (μόνον) κατάλαβα ποιους είχα πιστούς φίλους, ποιους άπιστους, όταν δεν μπορούσα πια να ανταποδώσω τη χάρη ούτε σε εκείνους ούτε σε αυτούς».

substantiva

declinatio prima

vita -ae(f): ζωή
 fiducia -ae(f): πίστη
 benevolentia -ae(f): ευμένεια, εύνοια
 amicitia -ae(f): φιλία
 gratia -ae(f): χάρη

declinatio secunda

tyrannus -i(m): τύραννος
 locus -i(m): τόπος
 loci -orum: χωρία βιβλίου
 loca -orum: τόποι
 amicus -i(m): φίλος
 Tarquinius -(i)i(m): ο Ταρκύνιος

declinatio tertia

caritas -atis(f): αγάπη
 simulatio -ionis(f): υποκρισία
 tempus -oris(n): χρόνος

declinatio quinta

fides -ei(f): πίστη (χωρίς πλθ.)

verba

coniugatio prima

puto -avi -atum -are: θεωρώ
 ex(s)ulo -avi -atum -are: είμαι εξόριστος

coniugatio secunda

habeo - habui - habitum - ēre: έχω

coniugatio tertia

*suspicio - suspexi - suspectum - ēre: υποψιάζομαι
 diligo - dilexi - dilectum - ēre: αγαπώ
 metuo - metui - metutum - ēre: φοβάμαι
 colo - colui - cultum - colēre: σέβομαι (εδώ)
 cado - cecidi - casum - cadēre: πέφτω
 intellego/intelligo - intellexi - intellectum - ēre: κατανοώ
 dico - dixi - dictum - dicēre: λέω

coniugatio quarta

nescio nesci(v)i - nescitum - ire: αγνοώ

anomala

sum, fui, -, esse
 possum - potui - posse: μπορώ
 fio - factus sum - fieri: γίνομαι
 fero - tuli - latum - ferre: φέρω, υπομένω, λέγω
 refero - ret(t)uli - relatum - referre: αναφέρω

adiectiva (gradus)

sollicitus - sollicitior - sollicitissimus
 (in)fidus - fidior - fidissimus
 stabilis - stabiliior - stabilissimus
 inops -pis (γεν.πλθ.: -um) - egentior -egentissimus

adverbia (gradus)

(prae) - prius - primum / primo
 diu - diutius - diutissime

pronomina

hic - haec - hoc: demonstrativum
 qui - quae - quod: relativum
 nullus -a -um: indefinitum / adiectivum
 pronominale
 is - ea - id: determinativum
 quis - quid: interrogativum ουσΙΑΣΤΙΚΗ
 ego - tu: personale
 neuter - neutra - neutrum: indefinitum /
 adiectivum pronominale

ασκήσεις

1. *nulla fides*: Να κλιθεί το ουσιαστικό μαζί με το αντωνυμικό επίθετο που το συνοδεύει, στον αριθμό που βρίσκονται.
2. *stabilis, fidos*: Να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων διατηρώντας το γένος, την πτώση και τον αριθμό) και να σχηματιστούν τα επιρρημάτά τους και στους τρεις βαθμούς
3. *haec, quis, quem, eis*: Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
4. *haec, quis, quem, eis*: Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
5. *coluntur*: Να κλίνετε την υποτακτική του παρακειμένου της παθητικής περιφραστικής συζυγίας.
6. *fit*: Να κλίνετε τις προστακτικές ενεστώτα και μέλλοντα στην ενεργητική και παθητική φωνή.
7. Να μετατρέψετε τις πλάγιες προτάσεις του κειμένου σε ευθείες ερωτηματικές.
 - α) *quis possit diligere eum.*
 - β) *quam fuerint inopes amicorum.*
 - γ) *quos fidos amicos habuissent, quos infidos*

XLV. LECTIO QUINTA ET QUADRAGESIMA: ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΠΤΕΡΩΝΕΙ ΤΟ ΗΘΙΚΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΩΝ

Caesar ex captivis cognoscit quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit. Tum cuidam ex equitibus Gallis persuadet ut ad Ciceronem epistulam deferat. Curat et providet ne, intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus cognoscantur. Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit. Legatum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret. Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Ciceronem defertur. Ille epistulam perlegit militesque adhortatur ut salutem sperent.

Ο Καίσαρας πληροφορείται από τους αιχμαλώτους τι συμβαίνει στο στρατόπεδο του Κικέρωνα και σε πόσο μεγάλο κίνδυνο βρίσκονται τα πράγματα (ή: και πόσο κρίσιμη είναι η κατάσταση). Τότε πείθει κάποιον από τους Γαλάτες ιππείς να μεταφέρει μια επιστολή στον Κικέρωνα. Φροντίζει και προνοεί να μην μαθευτούν τα σχέδιά μας από τους εχθρούς, αν αρπάξουν την επιστολή (ή: αν αρπαγεί ή επιστολή) πριν φθάσει στον προορισμό της. Για τον λόγο αυτό στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει την επιστολή στον ιμάντα του ακοντίου και να το ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έλθει γρήγορα με τις λεγεώνες (του). Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε να ρίξει το ακόντιο. Αυτό, τυχαία (ή: κατά σύμπτωση), καρφώθηκε σ' έναν πύργο και τρεις μέρες αργότερα γίνεται αντιληπτό από κάποιον στρατιώτη και μεταφέρεται στον Κικέρωνα. Εκείνος διαβάζει μέχρι τέλους την επιστολή και προτρέπει τους στρατιώτες να ελπίζουν στη σωτηρία (τους).

substantiva

declinatio prima

epistula -ae(f): επιστολή
littera -ae(f): γράμμα αλφαβήτου
litterae -arum: λογοτεχνία/επιστολή
tragula -ae(f): ακόντιο

declinatio quinta

dies - diei(m): μέρα
res - rei(f): πράγμα

declinatio secunda

Gallus -i(m): Γαλάτης
legatus -i(m): απεσταλμένος
periculum -i(n): κίνδυνος
consilium -(i)i (n): σχέδιο
amentum -i(n): ιμάντας
castrum -i(n): φρούριο
castra -orum(n): στρατόπεδο

declinatio quarta

casus -us(m): τύχη

declinatio tertia

Caesar -is(m): ο Καίσαρας
Cicero -onis(m): ο Κικέρωνας
eques – equitis(m): ιππείας
hostis – hostis(m): εχθρός
turris -is(f): πύργος (Acc: turrim/Abl.: turri)
miles – militis(m): στρατιώτης
legio – legionis(f): λεγεώνα
salus – salutis(f): σωτηρία

verba

coniugatio prima

adligo -avi -atum -are: δένω
adhortor – adhortatus sum – adhortari: προτρέπω (dep)
spero -avi -atum -are: ελπίζω
curo -avi -atum -are: φροντίζω

coniugatio secunda

persuadeo – persuasi – persuasum -ēre: πείθω
provideo – providi – provisum -ēre: προβλέπω
moneo – monui – monitum -ēre: συμβουλεύω
vereor – veritus sum – verēri: φοβάμαι (dep)

coniugatio tertia

cognosco – cognovi – cognitum -ēre: πληροφορούμαι
gero – gessi – gestum -ēre: κάνω, φέρω
conscribo – conscripsi – conscriptum -ēre: γράφω
scribo – scripsi – scripsum -ēre: γράφω
mitto – misi – missum – mittēre: στέλνω
constituo – constitui – constitutum -ēre: δημιουργώ
adhaeresco – adhaesi – adhaesum -ēre: καρφώνομαι
perlego -legi -lectum -ēre: διαβάζω μέχρι το τέλος
*intercipio – intercepti – interceptum -ēre: αρπάζω
*abicio – abieci – abiectum – abicēre: ρίχνω
*conspicio – conspexi – conspectum -ēre: αντιλαμβάνομαι

anomala

sum – fui — esse: ειμί
defero – detuli – delatum – deferre: μεταφέρω
adeo – adii – aditum – adire: πλησιάζω
possum – potui – posse: μπορώ
adsum – adfui/affui – adesse: έρχομαι

adiectiva (gradus)

(intra) – interior – intimus

adverbia (gradus)

celeriter – celerius – celerrime (από το celer -is -e)

pronomina

quis – quid: interrogativum substantivum
quantus -a -um: interrogativum
noster – nostra – nostrum: possessivum
quidam – quaedam – quiddam: indef. sub.
quidam – quaedam – quoddam: indef. ad.
qui – quae – quod: relativum
ego – tu: personale
hic – haec – hoc: demonstrativum
ille – illa – illud: demonstrativum

ασκήσεις

1. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο, όπου κρίνεται απαραίτητο):
gerantur: το β' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή
persuadet: το γ' πληθυντικό οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή
deferat: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
providet: η αφαιρετική του σουπίνου
cognoscantur: το απαρέμφατο μέλλοντα στην ίδια φωνή
2. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:
equitibus Gallis: η ονομαστική ενικού
hostibus: η γενική πληθυντικού
epistolam conscriptam: αφαιρετική πληθυντικού
Graecis litteris: η γενική πληθυντικού
legionibus: η δοτική ενικού
casu: η αιτιατική πληθυντικού
turrim: η αφαιρετική ενικού και η γενική πληθυντικού

XLVI. LECTIO SEXTA ET QUADRAGESIMA: TO ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΜΠΑΙΝΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΤΟΜΙΚΟ

Philosophi mundum censent regi numine deorum; eum esse putant quasi communem urbem et civitatem hominum et deorum, et unum quemque nostrum eius mundi esse partem; ex quo illud natura consequitur, ut communem utilitatem nostrae anteponamus. Ut enim leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus et sapiens et legibus parens consulit utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae. Nec magis vituperandus est proditor patriae quam proditor communis utilitatis, aut communis salutis desertor propter suam utilitatem et salutem. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui pro re publica cadat, quod decet cariorem nobis esse patriam quam nosmet ipsos.

Οι φιλόσοφοι πιστεύουν ότι ο κόσμος κυβερνιέται από τη βούληση των θεών· νομίζουν ότι αυτός είναι κάτι σαν πόλη και πολιτεία κοινή για τους ανθρώπους και τους θεούς και ότι ο καθένας ξεχωριστά από εμάς είναι μέρος αυτού του κόσμου· από αυτό (το δεδομένο) συνεπάγεται από τη φύση το εξής, ώστε να βάζουμε δηλαδή το γενικό καλό πάνω από το ατομικό μας. Γιατί όπως οι νόμοι βάζουν τη γενική ευημερία πάνω από την ατομική, έτσι ο καλός και σοφός και υπάκουος στους νόμους άνθρωπος φροντίζει περισσότερο για την ευημερία όλων παρά (για την ευημερία) ενός οποιουδήποτε ατόμου ή τη δική του. Και δεν πρέπει να επικρίνεται περισσότερο ο προδότης της πατρίδας απ' ό,τι ο προδότης του κοινού συμφέροντος ή ο λιποτάκτης από τη γενική ευημερία για χάρη της ατομικής του ωφέλειας και ευημερίας. Από αυτό συμβαίνει, ώστε να πρέπει να επαινούμε αυτόν που πέφτει για την πατρίδα, επειδή αρμόζει να είναι πιο αγαπητή σε μας η πατρίδα παρά εμείς οι ίδιοι.

substantiva

declinatio prima

natura -ae(f): φύση
patria -ae(f): πατρίδα

declinatio secunda

philosophus -i(m): φιλόσοφος
mundus -i(m): κόσμος
deus -i(m): θεός
vir - viri (m): άνδρας

declinatio tertia

numen -inis(n): η βούληση της θεότητας
urbs -is(f): πόλη
civitas -atis(f): πολιτεία (γεν.πλθ. -um, /-ium)
homo -inis(m): άνθρωπος
pars - partis(f): μέρος
utilitas -atis(f): ωφέλεια (γεν.πλθ.: -um /-ium)
lex - legis(f): νόμος
salus -utis(f): ευημερία
proditor -oris(m): προδότης
desertor -oris(m): λιποτάκτης

declinatio quinta

res - rei(f): πράγμα

verba

coniugatio prima

puto -avi -atum -are: θεωρώ
vitupero -avi -atum -are: κατηγορώ
laudo -avi -atum -are: επαινώ

coniugatio secunda

censeo - censui - censum -ēre + απαρ.:
πιστεύω, νομίζω
pareo - parui - paritum -ēre + Dat.: υπακούω
decet - decuit - decēre +απαρ.: αρμόζει

coniugatio tertia

rego - rexi - rectum -ēre: κυβερνώ
consequor - consecutus sum - consequi: ακολουθώ (consequitur: συνεπάγεται (απρ.)
antepono - anteposui - antepositum -ēre +αιτ./δοτ.: βάζω κάτι πάνω από κάτι άλλο
consulo - consului - consultum -ēre: φροντίζω
cado - cecidi - casum - cadēre: πέφτω
*sapio - sapi(v)i -ēre: είμαι συνετός, σοφρονώ (sapiens: επιθετικοποιημένη μετοχή)

anomala

fio - factus sum - fieri: γίνομαι

adiectiva (gradus)

communis - communior - communissimus
bonus - melior - optimus
carus - carior - carissimus
sapiens (ως επίθ.) - sapientior - sapientissimus

adverbia (gradus)

communiter - communius - communissime
bene - melius - optime
multum - plus - plurimum
magnopere ή magno opere - magis - maxime

pronomina

is - ea - id: determinativum
unusquisque - unaquaeque - unumquidque: indefinitum substantivum
ego - tu: personale
qui - quae - quod: relativum
ille - illa - illud: demonstrativum
noster - nostra - nostrum: possessivum
aliquis - aliqua/-ae - aliquid: indefinitum substantivum

ασκήσεις

1. *communem urbem*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
2. *vir bonus et sapiens*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς, αλλά με τα επίθετα στο συγκριτικό βαθμό.
3. *bonus, cariorem*: Να σχηματίσετε τα επιρρήματα των επιθέτων που σας δίνονται και στους τρεις βαθμούς.
4. *nostrum, nostrae*: Να κλίνετε τις αντωνυμίες στον αριθμό που σας δίνονται.
5. *plus*: Να κλίνετε τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου, από το οποίο προέρχεται το επίρρημα, στον πληθυντικό αριθμό στο αρσενικό γένος.
6. *consequitur*: Να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα του ρήματος στη φωνή που βρίσκεται.
7. *regi*: Να γράψετε τους υπόλοιπους ονοματικούς τύπους στην ίδια φωνή. Για τους περιφραστικούς τύπους να λάβετε υπόψη το υποκείμενο του απαρεμφάτου.
8. *anteponamus*: Να σχηματίσετε το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής όλων των χρόνων της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας

XLVII. LECTIO SEPTIMA ET QUADRAGESIMA: Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΑΡΕΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΑΣ

Iulia, Augusti filia, mature habere coeperat canos, quos legere secrete solebat. Hac re audita Augustus voluit filiam deterrere quominus id faceret. Eo consilio aliquando repente intervenit oppressitque ornatrices. Etsi super vestem earum deprehendit canos, tamen Augustus dissimulavit eos vidisse et aliis sermonibus tempus extraxit, donec induxit mentionem aetatis. Tum interrogavit filiam, utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva. Cum illa respondisset «ego, pater, cana esse malo», mendacium illi pater obiecit: «Non dubito quin calva esse nolis. Quid ergo non times ne istae te calvam faciant?»

Η Ιουλία, η κόρη του Αυγούστου, είχε αρχίσει να εμφανίζει πρόωρα άσπρες τρίχες, τις οποίες συνήθιζε να αφαιρεί κρυφά. Όταν άκουσε ο Αύγουστος αυτό το πράγμα, θέλησε να αποτρέψει την κόρη του από το να κάνει αυτό. Με αυτό το σχέδιο κάποτε εμφανίστηκε ξαφνικά και έπιασε επ' αυτοφώρω τις κομμώτριες. Αν και ανακάλυψε άσπρες τρίχες πάνω στο φόρεμά τους, όμως ο Αύγουστος προσποιήθηκε πως δεν τις είδε και με άλλες κουβέντες παρέτεινε τον χρόνο, μέχρι που έφερε τη συζήτηση στην ηλικία. Τότε ρώτησε την κόρη του, αν μετά από κάποια χρόνια θα προτιμούσε να είναι ασπρομάλλα ή φαλακρή. Όταν εκείνη απάντησε «εγώ, πατέρα, προτιμώ να είμαι ασπρομάλλα», ο πατέρας προέβαλε σ' αυτήν το εξής ψεύτικο επιχείρημα: «Δεν αμφιβάλλω ότι δεν θέλεις να είσαι φαλακρή. Γιατί, λοιπόν, δεν φοβάσαι μήπως αυτές εδώ σε κάνουν φαλακρή;»

substantiva

declinatio prima

Julia -ae(f): η Ιουλία
filia -ae(f): κόρη

declinatio quinta

res - rei(f): πράγμα

declinatio secunda

Augustus -i(m): ο Αύγουστος
cani -orum(m): άσπρες τρίχες (από το επίθ. canus, -a, -um = άσπρος, -η, -ο) (δεν έχει ενικό)
consilium -ii (i)(n): σχέδιο
annus -i(m): έτος
mendacium -ii (i)(n): ψέμα

declinatio tertia

ornatrix -trici(s)(f): κομμώτρια
vestis -is(f): φόρεμα
sermo -onis(m): λόγος
mentio -onis(f): μνεία
aetas -atis(f): ηλικία
pater -tris(m): πατέρας
tempus -oris(n): χρόνος

verba

coniugatio prima

dissimulo, -avi -atum -are: προσποιούμαι ότι δεν...
interrogo, -avi -atum -are: ρωτώ
dubito, -avi -atum -are: αμφιβάλλω

coniugatio secunda

habeo, habui, habitum, -ēre: έχω
soleo, solitus sum, -ēre: συνηθίζω (ημιαποθετικό)
deterreo, deterrui, deterritum, -ēre: αποθαρρύνω
video, vidi, visum, -ēre: βλέπω
respondeo, respondi, responsum, -ēre: απαντώ
timeo, timui, -, -ēre: φοβάμαι

coniugatio tertia

coepi, coepisse: άρχισα (ελλειπτικό)
lego, legi, lectum, -ēre: κόβω, βγάζω, αφαιρώ
*facio, feci, factum, -ēre: κάνω (β' εν. Προστ. ενεστ.: fac)
opprimo, oppressi, oppressum, -ēre: πιάνω επ' αυτοφώρω
deprehendo, deprehendi, deprehensum, -ēre: ανακαλύπτω
extraho, extraxi, extractum, -ēre: παρατείνω
induco, induxi, inductum, -ēre: εισάγω, φέρνω για συζήτηση
*obicio, obieci, obiectum, -ēre: προβάλλω αντίρρηση (αντίθετο επιχείρημα)

coniugatio quarta

audio, audivi, auditum, -īre: ακούω
intervenio, interveni, interventum, -īre:
εμφανίζομαι απρόοπτα

anomala

volo, volui, -, velle: θέλω
sum, fui, -, esse: ειμί
malo, malui, -, malle: προτιμώ
nolo, nolui, -, nolle: δεν θέλω

adverbia (gradus)

mature, maturius, maturime και maturissime
secrete, secretius, -----

pronomina

qui, quae, quod (αναφορική)
hic, haec, hoc (δεικτική)
is, ea, id (οριστική - επαναληπτική)
alius, -a, -ud (αόριστη αντωνυμία ή αντων. επίθ.)
uter, utra, utrum (ερωτηματική αντωνυμία ή αντων. επίθ.)
aliquot (άκλιτη αόριστη)
ille, illa, illud (δεικτική)
ego (προσωπική)
quis, quis, quid (ερωτηματική ουσιαστική)
iste, ista, istud (δεικτική)

ασκήσεις

1. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται:
coeperat: απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)
voluit: γ' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα
faceret: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα
induxit: β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα
mallet: α' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού
nolis: γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα
times: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους μετοχής ενεστώτα
2. Να μεταφερθούν οι παρακάτω τύποι στις πτώσεις που ζητούνται για το καθένα:
mature: ο ίδιος τύπος στον υπερθετικό βαθμό
ornatrices: ονομαστική ενικού
vestem: αιτιατική πληθυντικού
tempus: ονομαστική πληθυντικού
pater: γενική πληθυντικού
calva: κλητική ενικού, αρσενικό γένος
istae: δοτική ενικού, ουδέτερο γένος

XLVIII. LECTIO DUODEQUINUAGESIMA: ΤΟ ΕΛΑΦΙ ΤΟΥ ΣΕΡΤΩΡΙΟΥ

Cerva alba eximiae pulchritudinis Sertorio a Lusitano quodam dono data erat. Sertorius omnibus persuasit cervam, instinctam numine Dianae, conloqui secum et docere, quae utilia factu essent. Si quid durius ei videbatur, quod imperandum militibus esset, a cervam sese monitum esse praedicabat. Ea cervam quodam die fugit et perisse credita est. Cum aliquis Sertorio nuntiavisset cervam inventam esse, Sertorius eum iussit tacere; praeterea praecepit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amicis futurus esset. Postridie eius diei Sertorius, admissis amicis in cubiculum suum, dixit eis visum in somno sibi esse cervam, quae perisset, ad se reverti. Cum cervam, emissa a servo, in cubiculum Sertorii introrupisset, admiratio magna orta est.

Ένα άσπρο ελάφι εξαιρετικής ομορφιάς είχε δοθεί στον Σερτώριο από κάποιον Λουζιτανό ως δώρο. Ο Σερτώριος τους έπεισε όλους ότι το ελάφι, κατευθυνόμενο από τη βούληση της Άρτεμης, μιλούσε μαζί του και του υποδείκνυε ποια ήταν χρήσιμα να κάνει. Εάν κάτι το οποίο έπρεπε να διαταχθεί στους στρατιώτες του φαινόταν κάπως σκληρό, διακήρυττε ότι τον είχε συμβουλευσει το ελάφι. Αυτό το ελάφι κάποια ημέρα έφυγε και πίστεψαν ότι είχε πεθάνει. Όταν κάποιος ανήγγειλε στον Σερτώριο ότι το ελάφι βρέθηκε, ο Σερτώριος τον διέταξε να σωπάσει. Επιπλέον τον καθοδήγησε να το αφήσει ελεύθερο ξαφνικά την επόμενη μέρα σ' αυτόν τον τόπο, όπου επρόκειτο να βρίσκεται ο ίδιος με τους φίλους του. Την επόμενη ημέρα, ο Σερτώριος, αφού δέχτηκε τους φίλους στην κρεβατοκάμαρά του, τους είπε ότι είχε δει στον ύπνο του ότι το ελάφι, που είχε πεθάνει, επέστρεψε σ' αυτόν. Όταν το ελάφι, αφού αφέθηκε ελεύθερο από τον δούλο, όρμησε στην κρεβατοκάμαρα του Σερτώριου, γεννήθηκε μεγάλος θαυμασμός.

substantiva

declinatio secunda

Sertorius –ii (i)(m): ο Σερτώριος
 Lusitanus –i(m): ο Λουζιτανός
 donum –i(n): δώρο
 locus –i(m): τόπος (πληθ.: loca -orum)
 amicus –i(m): φίλος
 cubiculum –i(n): κρεβατοκάμαρα
 somnus –i(m): ύπνος
 servus –i(m): δούλος

declinatio tertia

pulchritudo –inis(f): ομορφιά
 numen –inis(n): βούληση
 miles –itis(m): στρατιώτης
 admiratio –onis(f): θαυμασμός

declinatio quinta

dies –ei(m): ημέρα

declinatio prima

cerva –ae(f): ελάφι
 Diana –ae (f): η Άρτεμη

verba

coniugatio prima

do, dedi, datum, dāre: δίνω
 impero, -avi -atum -are: διατάζω
 praedico, -avi -atum -are: διακηρύσσω
 nuntio, -avi -atum -are: αναγγέλλω

coniugatio secunda

persuadeo, persuasi, persuasum, -ēre: πείθω
 doceo, docui, doctum, -ēre: υποδεικνύω
 video, vidi, visum, -ēre: βλέπω
 (εδώ: απρόσωπο: videtur, visum est, vidēri = φαίνεται,
 είναι το *δοκεῖ μοι* της αρχαίας ελληνικής)
 moneo, monui, monitum, -ēre: συμβουλεύω, καθοδηγώ
 iubeo, iussi, iussum, -ēre: διατάζω
 taceo, tacui, tacitum, -ēre: σιωπώ

coniugatio tertia

instinguo, instinxi, instinctum, -ēre: κατευθύνω, παρορμώ
 conloquor, conlocutus sum, conloqui: συνομιλώ (αποθ.)
 *facio, feci, factum, facēre: κάνω
 *fugio, fugi, fugitum, fugēre: φεύγω
 credo, credidi, creditum, -ēre: πιστεύω
 *praecipio, praeeperi, praeceptum, praecipere: καθοδηγώ
 emitto, emisi, emissum, -ēre: αφήνω ελεύθερο
 admitto, admisi, admissum, -ēre: δέχομαι
 dico, dixi, dictum, -ēre: λέω
 revertor, reversus sum, reverti (αποθ.): επιστρέφω
 & revertor, reverti, reverti (ημιαποθ.): επιστρέφω
 introrumpo, introrupi, introruptum, -ēre: εισβάλλω

coniugatio quarta

invenio, inveni, inventum, -īre: βρίσκω
 orior, ortus sum, orīri: γεννιέμαι (μετ. Μέλλ.:
 oriturus, -a, um) (αποθ.)

anomala

sum, fui, -, esse: ειμί
 pereo, perii, peritum, perire: χάνομαι, πεθαίνω

adiectiva (gradus)

durus –a –um durior, durior, durius, durissimus, -a –um
 posterus -a –um, posterior –ior -ius, postremus -a -um & postumus -a -um
 magnus -a -um maior –ior -ius, maximus, -a, -um

pronomina

quidam, quaedam, quoddam (αόριστη επιθετική)
 ego, tu, (προσωπική)
 quis, quis, quid (ερωτηματική – ουσιαστική)
 quis, quae / qua, quid (αόριστη – ουσιαστική)
 is, ea, id (οριστική-επαναληπτική)
 qui, quae, quod (αναφορική)
 aliquis, aliquae / aliqua, aliquid (αόριστη – ουσιαστική)
 ipse, ipsa, ipsum (οριστική)
 suus, sua, suum(κτητική)

ασκήσεις

1. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται (Να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο, όπου χρειάζεται):
data erat: β' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα.
conloqui: απαρέμφατο μέλλοντα.
factu: ο ίδιος τύπος στην αιτιατική.
credita est: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα.
nuntiavisset: β' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα.
dixit: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα.
reverti: α' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα και γ' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου.
emissa: γενική ενικού θηλυκού γένους μετοχής ενεστώτα.
orta est: γ' ενικό υποτακτικής μέλλοντα
2. Να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων και να σχηματιστούν τα επιρρήματά τους:
durus, magnus, posterus, utilis.

XLIX. LECTIO UNDEQUINQUAGESIMA: Η ΠΟΡΚΙΑ ΚΑΙ Ο ΒΡΟΥΤΟΣ

Porcia, Bruti uxor, cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset, cultellum tonsorium quasi unguium resecandorum causa poposcit eoque velut forte elapso se vulneravit. Clamore deinde ancillarum in cubiculum vocatus Brutus ad eam obiurgandam venit, quod tonsoris praeripuisset officium. Cui secreto Porcia «non est hoc» inquit «temerarium factum meum, sed certissimum indicium amoris mei erga te tale consilium molientem: experiri enim volui, quam aequo animo me ferro essem interemptura, si tibi consilium non ex sententia cessisset».

Η Πορκία, η σύζυγος του Βρούτου, όταν έμαθε το σχέδιο του άντρα της να δολοφονήσει τον Καίσαρα (ή: για τη δολοφονία του Καίσαρα), ζήτησε ένα μαχαιράκι (ή: ξυράφι) μανικιουρίστα τάχα για να κόψει τα νύχια της και αυτοτραυματίστηκε μ' αυτό, καθώς της γλίστρησε δήθεν τυχαία. Έπειτα ο Βρούτος, αφού κλήθηκε στην κρεβατοκάμαρά (της) από τα ξεφωνητά των υπηρετριών, ήρθε για να τη μαλώσει, γιατί τάχα (κατά τη γνώμη του) είχε κλέψει την τέχνη του μανικιουρίστα. Σ' αυτόν η Πορκία είπε κρυφά: «αυτό δεν είναι μια ασυλλόγιστη πράξη μου, αλλά μια ξεκάθαρη απόδειξη της αγάπης μου για σένα που μηχανεύεσαι τέτοιο σχέδιο: Θέλησα δηλαδή να δοκιμάσω με πόση ηρεμία θα σκοτωνόμουν με σιδερένιο εργαλείο, αν το σχέδιό (σου) δεν σου πήγαινε κατ' ευχήν».

substantiva

declinatio secunda

Brutus -i(m): ο Βρούτος
 vir – viri (m): άνδρας
 cuitellus -i(m): μαχαίρακι
 animus -i(m): ψυχή
 consilium -(i)i(n): σχέδιο
 cubiculum -i(n): κρεβατοκάμαρα
 officium -ii -i(n): δουλειά, τέχνη
 factum -i(n): πράξη
 indicium -(i)i(n): απόδειξη
 ferrum -i(n): σιδερένιο εργαλείο (όπλο)

declinatio tertia

uxor-oris(f): η σύζυγος
 Caesar -is(m): ο Καίσαρας
 unguis -is(m): νύχι (Abl.: -e/-i)
 tonsor-oris(m): μανικουρίστας
 clamor -oris(m): κραυγή
 amor-oris(m): αγάπη

declinatio prima

Porcia -ae(f): η Πορκία
 ancilla -ae(f): υπηρέτρια
 sententia -ae(f): σχέδιο

verba

coniugatio tertia

cognosco – cognovi – cognitum -ēre: γνωρίζω
 posco – poposci – poscēre: ζητώ (σομπ: postulatam postulo)
 elabor – elapsus sum – elabi: γλιστρώ(dep)
 *interficio – interfeci – interfectum -ēre: σκοτώνω
 *praeripio – praeripui – praereptum -ēre: κλέβω
 interimo – interemi – interemptum -ēre: εξολοθρεύω
 cedo – cessi – cessum -ēre: προχωρώ

coniugatio quarta

venio – veni – ventum -ire: έρχομαι
 molior – molitus sum – moliri: μηχανεύομαι (dep)
 experior – expertus sum -iri: δοκιμάζω (dep)

anomala

sum, fui, -, esse: εμί
 inquam: λέω
 volo – volui – velle: θέλω

coniugatio prima

resecō – resecoī – resectum -are: κόβω
 vulnēro -avi -atum -are: πληγώνω
 voco -avi -atum -are: καλώ
 obiurgo -avi -atum -are: μαλώνω

adiectiva (gradus)

temerarius – magis temerarius – maxime temerarius
 certus – certior – certissimus
 aequus – aequior – aequissimus

adverbia (gradus)

secreto / secrete – secretius

pronomina

suus – sua – suum: possessivum
 is – ea – id: determinativum
 ego – tu: personale
 qui – quae – quod: relativum
 hic – haec – hoc: demonstrativum
 meus – mea – meum: possessivum
 talis – talis – tale: demonstrativum

ασκήσεις

1. *amoris mei*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς
2. Να γίνει χρονική αντικατάσταση του ρήματος της περιφραστικής συζυγίας του κειμένου
3. *praeripuisse, cessisset*: Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων στην οριστική και υποτακτική
4. Να εντοπίσετε τους τύπους των αποθετικών ρημάτων του κειμένου και να γράψετε τους ενεργητικούς τύπους των ρημάτων αυτών
5. Να αντικαταστήσετε το γερούνδιο με γερονδιακό, όπου η σύνταξη το επιτρέπει, και να επιφέρετε τις απαιτούμενες μεταβολές:
 - α) *Hostibus magna spes vincendi nostras copias erat.*
 - β) *Ille cupidus administrandi rempublicam erat.*
 - γ) *Coriolanus consilium evertendi urbem cepit.*
 - δ) *Caesar legionibus imperavit in Belgis remanere hiemandi causa.*
6. Να αντικαταστήσετε το γερονδιακό με γερούνδιο, όπου η σύνταξη το επιτρέπει, και να επιφέρετε τις απαιτούμενες μεταβολές:
 - α) *Dux tres legiones misit ad fugandos hostes ex provincia.*
 - β) *Duo consules populus constituit deligere administrandae reipublicae causa.*
 - γ) *Pueri imitandis magnis viris animum et mentem suam conformant.*

L. LECTIO QUINQUAGESIMA: Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΛΗΣΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Cum Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta consules in senatu contenderent uter adversus Viriathum in Hispaniam mitteretur, magna inter patres conscriptos dissensio erat, aliis pro Galba et aliis pro Cotta dicentibus; solus P. Scipio Aemilianus cum toto senatu dissensit: «Neutrum» inquit «mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil est satis». Nam Scipio Aemilianus aequè malam imperii magistràm iudicabat inopiam atque avaritiam. Qua sententia graviter et sine ulla malevolentia dicta Scipio obtinuit, ut neuter in provinciam mitteretur.

Όταν ο Σέρβιος Σουλπίκιος Γάλβας και ο Αυρήλιος Κόττας, οι ύπατοι (ή όταν οι ύπατοι ...), φιλονικούσαν/ αντιδικούσαν στη Σύγκλητο ποιος από τους δύο θα στελνόταν (ή θα πήγαινε) στην Ισπανία εναντίον του Βιρίαθου (ή να αντιμετωπίσει τον Βιρίαθο), υπήρχε μεγάλη διαφωνία (ή διάσταση απόψεων) ανάμεσα στους Συγκλητικούς, καθώς άλλοι υποστήριζαν τον Γάλβα και άλλοι τον Κόττα (ή επειδή άλλοι μιλούσαν υπέρ του Γάλβα και άλλοι υπέρ του Κόττα)· μόνος ο Πόπλιος Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός διαφώνησε με ολόκληρη τη Σύγκλητο (ή ο μόνος που διαφώνησε με ολόκληρη τη Σύγκλητο ήταν ο Πόπλιος Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός): «Κρίνω», είπε, «πως δεν πρέπει να σταλεί κανένας από τους δύο, γιατί ο ένας δεν έχει τίποτα, (ενώ) για τον άλλο τίποτα δεν είναι αρκετό (ή γιατί ο ένας δεν έχει περιουσία/ είναι φτωχός και ο άλλος είναι άπληστος). Ο Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός, δηλαδή, θεωρούσε εξίσου κακή σύμβουλο της εξουσίας τη φτώχεια όπως και την απληστία (ή θεωρούσε το ίδιο κακούς συμβούλους της εξουσίας και τη φτώχεια και την απληστία). Αφού διατύπωσε την πρότασή του αυτή με σοβαρότητα και χωρίς καμία κακοβουλία ο Σκιπίωνας πέτυχε ώστε να μην σταλεί στην επαρχία ούτε ο ένας ούτε ο άλλος (ή κανένας από τους δύο).

substantiva

declinatio prima

Galba-ae(m): ο Γάλβας
 Cotta-ae(m): ο Κόττας
 Hispania-ae(f): η Ισπανία
 magistra-ae(f): δασκάλα, σύμβουλος
 inopia-ae(f): ένδεια, φτώχεια, έλλειψη [όχι πληθ.]
 avaritia-ae(f): απληστία
 avaritiae = τα είδη της απληστίας
 sententia-ae(f): άποψη, γνώμη
 malevolentia-ae(f): κακοβουλία [όχι πληθ.]
 provincia-ae(f): επαρχία

declinatio secunda

Servius-ii/-i(m): ο Σέρβιος
 Sulpicius-ii/-i(m): ο Σουλπίκιος
 Aurelius-ii/-i(m): ο Αυρήλιος
 Viriathus-i(m): ο Βιρίαθος
 Aemilianus-i(m): ο Αμιλιανός
 imperium-ii/-i(n): εξουσία

declinatio tertia

consul-is(m): ύπατος
 pater-patris(m): πατέρας
 patres-partum: πατρικοί, βουλευτές, πατέρες (ετερόσημο)
 Patres conscripti = οι συγκλητικοί
 dissensio-onis(f): διαφωνία
 Scipio -onis(m): ο Σκιπίωνας

declinatio quarta

senatus -us (m): η Σύγκλητος [όχι πληθ.]

verba

coniugatio prima

iudico, -avi, -atum, -āre: κρίνω, θεωρώ

coniugatio secunda

placeo, placui, placitum, -ēre: αρέσω
 placet, placuit (placitum est), -, -ēre (απρόσωπο): κρίνω
 + δοτ. προσ. και απαρέμφ.
 habeo, habui, habitum, -ēre: έχω
 obtineo, obtinui, obtentum, -ēre: πετυχαίνω

coniugatio tertia

contendo, contendi, contentum, -ēre: φιλονικό, αντιδικώ
 mitto, misi, missum, -ēre: στέλνω
 conscribo, conscripsi, conscriptum, -ēre: καταγράφω
 dico, dixi, dictum, -ēre: λέγω
 dico pro aliquo = μιλάω υπέρ κάποιου, υποστηρίζω κάποιον

coniugatio quarta

dissentio, dissensi, dissensum, -ire: διαφωνώ

anomala

sum, fui, -, esse: ειμί
 inquam: λέω

adiectiva (gradus)

magnus -a -um, maior -ior -ius, maximus, -a, -um
 malus -a -um, peior -ior peius, pessimus -a -um
 satis (άκλιτο), satius, -----

adverbia (gradus)

aeque, aequius, aequissime
 graviter, gravius, gravissime

pronomina

ego (προσωπική)
 nihil (ουσιαστική άόριστη)
 qui, quae, quod (αναφορική)

αντωνυμικά επίθετα

ullus, ulla, ullum (γενική ullius, δοτική ulli)
 uter, utra, utrum (γενική utrius, δοτική utri)
 alius, alia, aliud (γενική alius, δοτική alii)
 solus, -a, -um (γενική solius, δοτική soli)
 totus, -a, -um (γενική totius, δοτική toti)
 neuter, neutra, neutrum (γεν. neutrius, δοτ. neutri)
 alter, altera, alterum (γενική alterius, δοτική alteri)

ασκήσεις

1. *magna dissensio*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς, αλλά με το επίθετο στο συγκριτικό βαθμό
2. *toto senatu, ulla malevolentia*: Να κλιθούν μαζί στον ενικό αριθμό
3. Να κλίνετε μαζί και στους δύο αριθμούς: *aliud scelus, altera manus, ego solus, nullus furor, tota urbs*
4. *mitteretur, obtinuit*: Να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα
5. *mitti, conscriptos*: Να γράψετε τους υπόλοιπους ονοματικούς τύπους στη φωνή που βρίσκονται
6. *contenderent*: Να σχηματίσετε το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής όλων των χρόνων της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας